

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
5 вересня 2018 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова та література

Миколаїв – 2018

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Мхитарян Ольга Дмитрівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат педагогічних наук.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2018 року

Завідувач кафедри української мови і літератури _____ (Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол № 1 від «30» серпня 2018 року

Голова навчально-методичної комісії _____ (Мхитарян О. Д.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол № 12 від «5» вересня 2018 року

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н.І.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика навчання української мови та літератури» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зміст і форма організації та проведення навчального процесу на уроках української мови та літератури й у позакласній роботі.

Міждисциплінарні зв'язки: мовознавство, психологія, педагогіка, літературознавство, філософія, історія, правознавство, соціологія та інші.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методика навчання української мови та літератури» є професійна підготовка вчителя української мови, здатного ефективно вчитися й навчати інших в умовах розбудови Нової української школи.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика навчання української мови та літератури» є :

- засвоєння студентами основних відомостей з історії й теорії методики мови, шкільного мовознавства та практичної методики; а також історії й теорії методики літератури, шкільного літературознавства та практичної методики;
- оволодіння майбутніми словесниками методологічними принципами оцінки мовних та літературних явищ;
- формування вмінь самостійної навчально-дослідної діяльності та креативної здатності майбутнього вчителя мови та літератури використовувати набуте в нестандартних ситуаціях, виявляти конструктивність і прогностичність в організації й плануванні педагогічного процесу;
- плекання в студентів потреби до підвищення освітнього рівня та науково-дослідної праці впродовж життя;
- сприяння всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця;
- виховання високодуховної національно свідомої особистості педагога.

1.3. У результаті вивчення предмета студенти повинні оволодіти такими **компетентностями:**

I. Загальнопредметні:

- орієнтуватися в дискусійних питаннях курсу методики навчання української мови та літератури;
- знати основи шкільного курсу української мови та літератури;
- володіти психолого-педагогічними засадами навчання української мови та літератури в загальноосвітній школі;
- уміти методично грамотно конспектувати першоджерела;

- розвивати вміння виконувати самостійні практичні роботи: давати відповіді на проблемні запитання, моделювати шкільні ситуації, визначати й розв’язувати навчальні проблеми, творчо писати конспекти уроків і сценаріїв позакласних заходів, виготовляти наочні посібники тощо;
- формувати вміння творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики;
- володіти навичками підвищувати свій освітньо-кваліфікаційний рівень, вивчаючи фахову періодику;
- формувати уявлення про методики навчання української мови та літератури як основу підвищення якості шкільної мовно-літературної освіти;
- уміти застосовувати досягнення національної та світової культури під час розв’язання особистих професійних та життєвих проблем;
- формувати вміння чітко й логічно висловлювати власні думки завдяки засвоєнню основ культури мислення;
- володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета української мови та літератури;
- вільно орієнтуватися у вивченому матеріалі з курсу методики навчання української мови та літератури;
- володіти вмінням планувати та здійснювати самостійну пошукову діяльність;
- формувати вміння наукової організації педагогічної праці;
- уміти здійснювати пошук необхідної інформації, використовуючи довідкову літературу, електронні бази даних та ІКТ.

II. Фахові:

- орієнтуватися в концептуальних досягненнях методики навчання української мови та літератури;
- знати методологічні й теоретичні основи методики навчання української мови та літератури;
- критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
- володіти сучасною методичною термінологією;
- засвоїти поняття про методики навчання української мови та літератури як науку;
- уміти застосовувати знання методичних основ проведення уроків української мови та літератури;
- формувати вміння оптимального проектування засвоєних методів навчання мови;
- засвоїти особливості створення мовних навчальних завдань для учнів із різними рівнями навчальних досягнень;
- уміти спланувати й реалізувати етапи вивчення кожного з розділів науки про мову та літератури;

- уміти застосовувати методику проведення диктантів, вступних та підсумкових занять;
- володіти технологією засвоєння мовних та літературних явищ;
- засвоїти методику розвитку мовлення школярів на уроках української мови та літератури;
- знати основи використання наочності на уроках української мови та літератури;
- володіти методикою позакласної й факультативної роботи з української мови та літератури;
- засвоїти основи виховної роботи з української мови та літератури;
- екстраполювати засвоєні основи методики навчання української мови та літератури на вивчення предмета в умовах інклюзивної шкільної освіти;
- володіння методикою виховання в учнів засобами вивчення мови та літератури усвідомлення ролі навколишнього середовища для розвитку і здоров'я людини, бажання дотримуватися здорового способу життя, а також здатності протистояти злу, примітивним поглядам і смакам, зокрема запобігання та протидії домашньому насиллю.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови та літератури

Тема 1. Концептуальні засади навчання української мови. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах. Концептуальні засади навчання української мови. Психологічні й дидактичні основи навчання української мови. Психологічна наука про шляхи засвоєння знань, умінь і навичок з української мови. Мовна особистість та шляхи її розвитку. Психологічні передумови успішного засвоєння мовного матеріалу. Інтенсифікація навчального процесу і розвиток пізнавальних здібностей учнів у процесі вивчення мови (уваги, пам'яті, мислення, дару слова, мовної інтуїції тощо). Психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності й формування комунікативних умінь. Дидактичні основи навчання. Закономірності засвоєння мови. Застосування загальнодидактичних принципів у процесі викладання української мови. Питання про власне методичні принципи навчання мови і розвитку мовлення. Наукові основи й особливості викладання української мови в школах з російською (національною) мовою навчання.

Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах. Українська мова як навчальна дисципліна в загальноосвітній школі. Значення шкільного курсу української мови і його місце серед інших навчальних дисциплін. Освітньо-виховні цілі і завдання вивчення української мови в школі. Рідна мова – основа духовного та інтелектуального розвитку особистості. Зміст і принципи побудови шкільного курсу «Українська мова». Варіативність

структури і змісту шкільного курсу мови. Основні аспекти навчання мови. Комунікативне спрямування у навчанні мови. Розвиток національної самосвідомості учнів, формування в них мовної і мовленнєвої компетенції. Значення мови у культурному й мовленнєвому розвитку особистості.

Тема 2. Методика навчання літератури як наука. Особливості вивчення літератури в школі. Поняття методики навчання літератури, її мета і завдання. Складові методичної науки, її своєрідність та зв'язки із суміжними науками: філологією, педагогікою та психологією, а також із філософією, історією, соціологією, правознавством та ін. Співвідношення методики і технології літературної освіти. Державні документи про освіту. Навчальні програми шкільного курсу літератури. Державні стандарти базової і повної середньої освіти. Планування роботи вчителя літератури. Особливості навчання літератури й завдання літературної освіти школярів. Специфіка сприймання художнього твору учнями. Літературний розвиток учнів та їхні навчальні досягнення, їх оцінювання.

Кредит 2. Методи, форми і засоби вивчення української мови та літератури

Тема 3. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення. Типи уроків української мови, їх структура і методика проведення. Урок як основна форма організації навчання. Основні вимоги до уроку української мови на сучасному етапі. Мета і зміст уроку: співвідношення між теорією і практикою на уроці мови, організація навчальної діяльності учнів, значення системи завдань і вправ для вироблення комунікативних умінь; виховна спрямованість уроків мови. Проблема типології уроків: загальнодидактична типологія і типи уроків з мови з урахуванням специфіки предмета. Типи уроків за метою проведення. Структура уроку мови, основні її компоненти. Методичні вимоги до окремих компонентів уроків різних типів: повідомлення теми і мети уроку, мотивація навчальних завдань, перевірка вивченого, актуалізація опорних знань, умінь і навичок учнів, вивчення нового матеріалу, закріплення вивченого, підбиття підсумків уроку, домашнє завдання.

Тема 4. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці. Методи, прийоми і засоби навчання української мови. Теоретичне осмислення методів і прийомів навчання мови. Різні підходи до класифікації методів навчання: за джерелами знань, характером пізнавальної діяльності учнів, характером навчального матеріалу тощо. Залежність вибору методів і прийомів навчання од специфіки навчального матеріалу, підготовки учнів до його сприйняття і засвоєння. Характеристика основних методів навчання мови: зв'язного викладу вчителя, бесіди, спостереження й аналізу мовних явищ, роботи з підручником, методу вправ та ін. Проблемне навчання: способи створення проблемних ситуацій, постановка проблемних питань, керування пізнавальною діяльністю учнів. Програмування. Алгоритмізація та комп'ютеризація. Нестандартні уроки української мови.

Технологія навчання мови як дослідження. Технологія організації групової діяльності. Особливості і функції групової діяльності на уроках мови. Методика організації роботи в групах. Проблемність у навчанні мови. Шляхи створення проблемних ситуацій на уроках української мови. Модульна технологія. Вивчення програмового матеріалу укрупненими частинами.

Тема 5. Типологія уроків літератури. Класифікації уроків літератури. Мета і завдання уроків літератури та їхня структура. Основні форми літературної освіти школярів. Інноваційні форми уроків літератури. Планування й моделювання уроків з української літератури.

Тема 6. Методи навчання на уроках літератури. Поглиблення понять про методи і прийоми навчання. Різні класифікації методів навчання літератури (на основі джерела знань та чуттєвого сприймання; за характером навчальної роботи; за шляхами засвоєння знань і вмінь). Комбінування методів навчання на уроках літератури. Взаємодія наукових і навчальних методів літературної освіти.

Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови та літератури в освітніх закладах

Тема 7. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії. Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії. Зміст шкільного курсу фонетики та його значення. Зв'язок занять з фонетики з вивченням графіки, орфографії, орфоєпії, граматики, із заняттями з розвитку мовлення. Ознайомлення із засобами милозвучності української мови. Завдання вивчення фонетики: вироблення вмінь і навичок правильно артикулювати звуки; розвиток мовного слуху учнів, мовної та слухової пам'яті; чітке розмежування звуків і літер; установлення відповідності чи невідповідності між вимовою і написанням. Методи і прийоми вивчення фонетики й орфоєпії: спостереження над звуковим складом слів, фонетичний розбір, визначення наголосу в словах, списування з фонетичним завданням, правильна літературна вимова звуків і звукосполучень, виразне читання текстів, з'ясування співвідношень між написанням і вимовою в словах та ін.

Методика навчання орфографії. Значення орфографії та її місце в шкільному курсі української мови. Завдання навчання орфографії. Природа орфографічних навичок та психологічні основи їх формування. Короткий огляд історії й методики навчання орфографії. Основні принципи навчання орфографії: зв'язок навчання орфографії з граматиною і розвитком мовлення, роль свідомості й автоматизму у навчанні орфографії. Роль правил. Поняття про орфограму. Класифікація орфограм. Залежність навчання орфографії од принципів українського правопису, характеру орфограм, етапів навчання, діалектних особливостей мовлення учнів. Методика вивчення орфографічних правил. Основні прийоми навчання орфографії. Види орфографічних вправ, методика їх проведення: орфографічний розбір, різні види списування, диктанти, запис вивченого напам'ять, робота з орфографічним словником, творчі вправи та ін.

Особливості засвоєння лексикології та фразеології. Методика навчання лексики і фразеології. Зміст шкільного курсу лексикології. Значення, місце й

принципи вивчення лексики. Труднощі у засвоєнні учнями лексичних понять. Методика засвоєння учнями багатозначності, прямого і переносного значення слів та їх уживання, синонімів, омонімів, антонімів, архаїзмів та інших лексичних категорій, вивчення яких передбачене програмою. Подолання діалектизмів, жаргонізмів та росіянізмів у мовленні учнів. Методика вивчення фразеології української мови, шляхи засвоєння фразеологізмів. Система тренувальних вправ з лексики і фразеології. Вироблення навичок користування словниками різних типів. Лексичний аналіз тексту. Словникова робота у зв'язку з вивченням інших розділів шкільного курсу мови. Лексична робота в системі занять з розвитку мовлення.

Особливості вивчення будови слова і словотвору. Методика вивчення будови слова і словотвору. Значення і завдання вивчення будови слова. Методика поглиблення знань про значущі частини слова (морфеми). Наступність і перспективність у вивченні матеріалу, шляхи подолання труднощів у виділенні основи (похідної й непохідної), кореня, префікса, суфікса. Розкриття значення морфем; уточнення й збагачення лексичного запасу учнів у процесі вивчення морфологічної будови слова; вироблення орфографічних навичок.

Прийоми вивчення морфемної будови слова: морфемний аналіз, розбір слів з однаковими морфемами (коренем, префіксом, суфіксом); добір антонімів і синонімів до поданих слів; етимологічний аналіз.

Методика вивчення частин мови. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови в шкільному курсі. Зв'язок вивчення частин мови з фонетикою, лексикою, словотвором, синтаксисом, орфографією і розвитком мовлення. Вивчення частин мови на синтаксичній основі. Наступність і перспективність у вивченні частин мови в початкових, середніх і старших класах. Формування поняття про частини мови на основі їх лексичного значення, морфологічних ознак, синтаксичної ролі й особливостей словотвору. Вивчення системи відмінювання і словотвору частин мови в зв'язку з орфографією та розвитком мовлення. Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення частин мови: морфологічний розбір, утворення різних форм слів і нових слів за допомогою словотворчих морфем, установлення пропущених слів у відповідній формі, заміна одних форм іншими, складання словосполучень і речень, спостереження над уживанням паралельних морфологічних форм, програмування, алгоритмізація.

Методика навчання синтаксису. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення синтаксису в школі. Етапи вивчення синтаксису: практичне засвоєння синтаксису, поновлення знань з синтаксису при опрацюванні морфології; систематичне вивчення синтаксису. Зв'язок синтаксису з лексикою, морфологією і розвитком мовлення учнів. Методика ознайомлення з поняттями словосполучення і речення, зв'язок слів у словосполученні й реченні, типи речень. Методична проблема вивчення складного синтаксичного цілого, тексту та його актуального членування. Характер умінь і навичок з синтаксису. Шляхи подолання труднощів у вивченні головних і другорядних членів речення, відокремлених та однорідних членів речення; встановлення зв'язків між

частинами складного речення і тексту. Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення синтаксису: аналіз словосполучень, синтаксичний розбір речення, заміна одних синтаксичних конструкцій іншими, поширення й скорочення речень, складання речень за опорними словами, схемами, інтонаційно-смісловий розбір речень і текстів.

Методика навчання пунктуації. Значення пунктуації та її основи. Місце пунктуації в шкільному курсі мови. Питання про етапи (рівні) у навчанні пунктуації. Завдання пунктуації. Короткий огляд історії методики вивчення пунктуації. Найважливіші принципи навчання пунктуації: зв'язок у навчанні пунктуації з синтаксисом, розвитком мовлення і мислення учнів, виробленням навичок виразного читання. Поняття про пунктограму. Пунктуаційні правила, їх класифікація, методика вивчення пунктуаційних правил. Залежність навчання пунктуації від основ пунктуації, характеру пунктограм, етапів навчання. Основні методичні прийоми навчання пунктуації. Види вправ з пунктуації, методика їх проведення: пунктуаційний розбір, інтонаційно-смісловий аналіз, робота над текстом з пропущеними розділовими знаками, самостійний добір або самостійне складання речень на пунктуаційні правила, видозміна синтаксичних конструкцій, що зумовлює заміну розділових знаків, диктанти, творчі вправи, складання схем з певними розділовими знаками і складання речень за даними схемами, вправи з використанням технічних засобів.

Тема 8. Вивчення художнього твору. Підготовка учнів до сприймання виучуваного твору. Вивчення відомостей про письменника та життєву основу, історію написання й публікації твору в основній та старшій школі. Мета і завдання, організація й проведення первинного прочитання тексту. Перехід від читання до аналізу твору. Поняття вивчення твору та його аналізу, розуміння прочитаного та його засвоєння. Поняття про навчальну й теоретичну модель літературного аналізу. Принципи і шляхи літературного аналізу, їх структура і технологія проведення. Діалогізм і проблемність як принципи сучасного прочитання української літератури в школі. Поняття про літературну задачу й завдання. Підсумкова робота учнів над прочитаним твором та її основні компоненти.

Специфіка сприймання епічних, драматичних і ліричних творів. Взаємодія емоційно-чуттєвого та логічного факторів осягнення учнями творів різної художньої форми. Спільне і відмінне в опрацюванні епічних і драматичних творів. Встановлення учнями відповідності поєднання у тексті словесно-образних картин епічно-драматичного характеру авторському задуму. Розуміння конфлікту як рушійної сили кожної п'єси. Пояснення залежності драматичних творів від їх сценічної постановки. Особливості вивчення ліричних та ліро-епічних творів. Синтетичний характер осягнення лірики. Усвідомлення учнями ліричного героя як узагальненого поетичного образу, своєрідного виразника авторських думок і почуттів і водночас не тотожного поету. Шляхи аналізу ліричного твору, передумови його успішного засвоєння. Комбінований характер опрацювання балади і поеми. Спільне у вивченні

фольклорних і літературних творів. Формування в учнів інтерпретаційної компетентності під час засвоєння творів різного літературного роду й жанру.

Тема 9. Позакласна робота з української мови та літератури. Позакласна робота з української мови та літератури. Виховання засобами мови та літератури. Особливості й завдання виховної роботи в шкільному курсі української мови та літератури. Основні напрями і методика виховання засобами вивчення мови та мистецтва слова. Складові формування духовного світу особистості, естетичної сфери учнів під час вивчення мовних явищ та художнього твору. Особистісно зорієнтоване навчання і виховання засобами мови та художньої літератури. Позакласна робота учнів – складова частина системи навчання і виховання засобами мови та літератури. Взаємозв'язок позакласної роботи з уроками і факультативними заняттями, самостійним читанням школярів. Основні форми позакласної роботи з мови та літератури – гуртки, клуби, шкільні театри тощо. Роль учнівських літературних об'єднань у проведенні читацьких конференцій, диспутів, свят, конкурсів та предметних олімпіад, краєзнавчої роботи; учнівська творчість. Масові заходи з літератури.

Тема 10. Методична робота вчителя-словесника. Зміст і форми методичної роботи в школі. Специфіка роботи методичного об'єднання вчителів української мови і літератури. Функції шкільного кабінету мови та літератури. Значення педагогічної практики студентів-філологів. Напрями післядипломної педагогічної освіти.

1.1. Рекомендована література

Базова

Підручники й методичні посібники

1. Баранов М., Ладыженская Т., Ипполитова Н., Ивченков Т. Методика преподавания русского языка. - М.: Просвещение, 1990.
2. Баранов М.Т., Ипполитова Н.А., Ладыженская Т.А., Львов М.Р. Методика преподавания русского языка в школе: Учебник для студентов высших учебных заведений (под ред. М.Т.Баранова). - М.: Издательский центр "Академия", 2000. - 368с.
3. Біляєв О., Мельничайко В., Пентиліук М. та ін. Методика вивчення української мови. Посібник для вчителів. - К.: Освіта, 1987.
4. Біляєв О. Сучасний урок української мови. - К.: Рад, школа. 1981.
5. Буслаев Ф. Преподавание отечественного языка. - М.: Просвещение, 1992.- 312 с.
6. Вікова психологія / за ред. Г'.С.Костюка. - Київ: Радянська школа, 1976.-269с.
7. Грибан Г., Кучерук О. Практикум з методики викладання української мови. - Київ: Кондор, 2003. 160 с
8. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - Київ: Ленвіт, 2000.-270 с.
9. Кучеренко Н. Дидактичний матеріал з рідної мови. Морфологія: Посібник для вчителя. - К.: Освіта, 1992.

- 10.Методика вивчення української мови в школі / О.М.Беляев, В.Я.Мельничайко, М.І.Пентилюк, Г.М.Передрій, Л.П.Рожило. - К.: Рад. школа, 1987. - 246 с.
- 11.Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. - К.: Виш, школа, 1989.-439 с.
- 12.Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк: Підручник для студентів-філологів. - К.: Ленвіт, 2000. - 264 с
- 13.Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М.І. Пентилюк: М.І. Пентилюк, С.О. Караман, О.В. Караман та ін. - К.: Ленвіт, 2004. 400 с
- 14.Олійник І., Іваненко В., Рожило Л., Скорик О. Методика навчання рідної мови в середній школі. - К.: Вища школа, 1989.
- 15.Пентилюк М. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання: Методичний посібник для вчителя. - К.: Рута, 2000.
- 16.Пентилюк М.І., Окуневич Т.Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навчальний посібник. - К.: Ленвіт, 2006.--134 с,
- 17.Потапенко О.І., Потапенко Г.І. Методика викладання української мови. Практикум: навч. посібник. - К.: Вища школа, 1992. - 126с.
- 18.Поташник М.М. Требования к современному уроку. Методическое пособие. - М.: Центр педагогического образования, 2008. -272 с.
- 19.Практикум з методики навчання української мови у загальноосвітніх закладах. Посібник для студентів пед. ун-тів та інститутів. - Київ: Ленвіт, 2003. - 302 с.
- 20.Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова. 5-12 класи. - К.: Ірпінь, 2005. - 176 с
- 21.Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Української мова. - 5-11 класи. - К.: Ленвіт, 2003. - 302 с
- 22.Текучев А. Методика русского языка в средней школе. - Москва: Просвещение, 1980. - 414 с.
- 23.Технологія сучасного уроку мови / За ред. Н.Остапенко. - Черкаси, 1999.-128 с.
- 24.Українська мова і література. Програми факультативних та спеціальних курсів: 7-11 класи. - К.: Ред. журн. "Дивослово", 2007. - 252 с.
- 25.Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. - 2-ге вид., перероб і доп. - К.: Знання-Пресс, 2002. - С. 54-73.

Словники і довідникова література

1. Азимов Э., Щукин А. Словарь методических терминов. - Санкт-Петербург, 1999.-151 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. - М.: КомКнига,2005.- 576с.
3. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. - Київ, і 994.-245 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь, 1997.- 374 с.

5. Краткий психологический словарь / Ред. -сост. Л. Карпенко; под, общ. ред. А. Петровского, М. Ярошевского. - 2-е изд., расш. и доп. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. - 512 с.
6. Кочан І.Н., Захлюпана Н.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. - Львів, 2002.
7. Львов М.Словарь-справочник по методике русского языка. - Москва, 1988.
8. Педагогическая энциклопедия. Т 4. - М.: Советская энциклопедия, 1968.- 856с.
9. Педагогическое речеведение. Словарь-справочник. - Изд. 2-е./ Под ред. Т.А. Ладыженской и А.К. Михальской / - М.: Флинта, Наука, 1998.-312 с.
- 10.Словник-довідник з української лінгводидактики / за заг. ред. М. Пентилюк І. - Київ: Ленвіт, 2003.
- 11.Стріха А.Д., Гуревич А.Ю. Цікава граматики. - К., 1991.
- 12.Струганець Л.В. Культура мови. Словник термінів. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2000. - 88 с.
- 13.Наумчук М.М.. Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови. - Тернопіль: Астон, 2003.
- 14.Єрмоленко С.Я., Бибики СП., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів /за ред. С.Я.Єрмоленко / - Київ: Либідь, 2001. - 224 с
- 15.Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), Зяблюк М.П. та ін. 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Вид-во "Укр. енцикл." ім. М.П. Бажана, 2004. - 824 с

Допоміжна

Навчально-методична література

1. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении. Учебное пособие для студентов педагогических институтов / Под. ред.Г.И. Шукшиной. - М.: Просвещение, 1984.
2. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. - М.: Просвещение, 1985.
3. Бабанский Ю. Методы обучения // Педагогика. - М., 1983.
4. Білоусенко П., Явір В. Проблемно-ситуативні завдання па уроках рідної мови. - К.: Освіта, 1990.
5. Білоусенко П. Мовознавчі студії в школі. - Запоріжжя, 2000.
6. Біляєв О. Концепція інтенсивного навчання мови. // Українська мова і література в школі. - 1991. - №6. – С. 26-30.
7. Біляєв О.М., Симоненкова Л., Скуратівський Л.В., І Мелехова Г.Т. Навчання української мови в. 10-11 класах: Посібник для вчителя. - К: Освіта, 1998.-143 с
8. Біляєв О. Проблема методів у навчанні мови // Українська мова і література в школі. - 1980. - №10. - С.57-67.
9. Біляєв О., Скуратівський Л., Симоненкова Л., Шелехова Г., Пашковська Н. та ін. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. - 1996. - № 1. - С. 16-21.

10. Біляєв О.М., Вашулєнко М.С., Плахотник В.М. Концепція мовної освіти в Україні // Рідна школа. - 1994. - № 9. – С.71-73.
- 11.Бондаревский В.Б. Воспитание интереса к знаниям и потребности к самообразованию: Книга для учителя. - М.: Просвещение, 1985.
- 12.Бугайчук Ф. Диференційоване навчання як ефективний спосіб активізації пізнавальної діяльності (з практики роботи) // УМЛШ. -2000.-№6.-С.14.
- 13.Вопросы психологии познавательной деятельности школьников и студентов. - Москва, 1988.
- 14.Выготский Л. Мышление и речь. Избранные психологические исследования. - М.: Высшая школа, 1956.-230 с.
- 15.Выготский Л. Мышление и речь. - М.: Лабиринт, 1996. - 416 с.
- 16.Выготский Л. Педагогическая психология. - Москва, 1991. - 479 с.
- 17.Гончарук П.А. Психологія навчання. - К., 1985.
- 18.Глазова О.П. Українська мова. Матеріали до уроків. Посібник для вчителя. - Харків: Ранок, 2000.
- 19.Глухова Г.А. Позакласна робота як засіб піднесення ефективності уроку.- К., 2004.
- 20.Гордєєва Л.М. Українська мова. Плани-конспекти уроків. 6 клас. 2-е вид. - Харків, 2002.
- 21.Грипас Н. Робота над текстом на уроках мови в 4-6 класах. - К.: Рад. школа, 1989.
- 22.Гурло І. Види розбору на уроках мови у 5-11 кл. // Урок української мови. - 1999 - № 7-8.
- 23.Дайри Н.Г. Основное усвоить на уроке. - Книга для учителя. - М.: Просвещение, 1987.
- 24.Державна національна програма "Освіта / XXI століття"/ - К.: Райдуга, 1994. -62 с
- 25.Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Освітня галузь "Мови і літератури"// Дивослово. - 2004. - № 4. – С.76-81.
- 26.Десятченко Н. Моделі сучасних уроків *і І Завуч.* - 2002. - № 35. – С.5.
- 27.Дидактика средней школы / Под ред. М.Н.Скаткина. - М., 1980.
- 28.Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів. —К.: Академ видав, 2004. - 352 с
- 29.Донченко Т.К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. - К., 1995.
- 30.Дороз В. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення української мови // Дивослово. - 2005. - № 10.
- 31.Дубравська Д.М.Основи психології: Навчальний посібник. -Львів: Світ, 2001. - 280 с
- 32.Духовна М.М. Технічні засоби навчання. - К., 1982.
- 33.Єрмоленко С, Мацько Л. Педогогічно-виховна концепція вивчення української (державної) мови // Дивослово. - 1994. - № 7. - С.28-33.
- 34.Житник Б. Методичний порадник: форми і методи навчання. - К., 2005.-124 с.
- 35.Зельманова Л.М. Наглядность в преподавании рус. Языка. - М., 1984.

- 36.Златів Л.М., Бондарчук Т.М. Уроки рідної мови. 5 клас. - Книга для вчителя. - Тернопіль, 2003.
- 37.Капинос В. Оценка речевых умений // Русский язык в школе. -1988. -№1-С.29-38.
- 38.Конаржевский Ю.А. Анализ урока. - М., 2003.
- 39.Копитіна І.В. Українська мова у визначеннях, таблицях і схемах. — Х.: Вид.Танок, 2002.
- 40.Кулінська Л.П. Екранна і звукова наочність на уроках української мови. - К., 1986.
- 41.Лернер И. Дидактическая система методов обучения. - М.: Знание, 1976. - 64 с.
- 42.Лернер И. Дидактические основы методов обучения. М.: Педагогика, 1981.- 185 с.
- 43.Маркова А. Психология усвоения языка как средства общения. -Москва, 1974.
- 44.Маслова В.А. Когнитивная лингвистика: Учебное пособие. - Минск: "Тетрасистемс", 2005. - 256с.
- 45.Матюшкин А. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. - М.: Просвещение, 1972. - 143с.
- 46.Махмутов М. Современный урок. - М.: Педагогика, 1985. - 243с.
- 47.Махмудов М.И. Проблемное обучение. - М.: Педагогика, 1975.
- 48.Машбиц Е.И. Психологические основы управления учебной деятельностью. - Київ, 1984.
- 49.Мельничайко В. та ін. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. - К.: Рад. школа, 1982. - 160 с
- 50.Мельничайко В. Лінгвістика тексту в шкільному курсі рідної мови. - К.: Рад. школа, 1986.
51. Мельничайко В. Творчі роботи на уроках рідної мови. - К.: Рад. школа, 1984.
- 52.Менчинская М.А. Психология усвоения понятий. - Москва: Известия АПН РСРСР. - Т. 28., 1950. - С.3-16.
- 53.Міжпредметні зв'язки в навчанні мови // О. Біляєв, В.Мельничайко, М.Пентилюк та ін.: Посібник для вчителів. - К.: Перун, 1987.- С.62-77.
- 54.Мамот Л.М. Гроблемно-пошукові методи навчання в школі. — К., 1985.
- 55.Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХІ ст.: Проект // Освіта України. - 2001. - № 29. – С.4-6.
- 56.Національна система виховання: Концепція. - К.: 1991.
- 57.Нестандартні уроки з української мови та літератури. Вид. 2 / упорядн. О.М.Чхайло. - Х.: Вид. група "Основа", 2007. - 208 с
- 58.Онкович Г. Українознавство і лінгводидактика. - Київ: "Логос", 1997.- 108 с.
- 59.Освітні технології / За заг. ред. О.М.Пехоти. - К.: "А.С.К.", 2001. -255 с.
- 60.Островерхова Н.М. Аналіз уроку: концепції, методики, технології. - К.,2003.
- 61.Павлов В.А.Работа над лингвистическими терминами в 4-6 классах как средство развития речи учащихся. - Рязань, 1987. - 88 с.

- 62.Палей И.Р. Применение определений, правил и терминов в школьном преподавании грамматики // Очерки по методике русского языка. - Москва: Просвещение. 1965. - С.157-177.
- 63.Пашковская П. Лингводидактические методы обучения русскому языку. Пособие для учителя. - К.: Рад. школа, 1996. - 192 с.
- 64.Педагогічні інновації у сучасній школі: Науково-методичний збірник. - К.: Освіта, 1994.
- 65.Пентиліук М. Комунікативне спрямування у навчанні рідної мови // Сучасні аспекти педагогічного процесу. - Вип.І.- Херсон, 1995. - С.6-10.
- 66.Пентиліук М.І., Окуневич Т.Г. Сучасний урок української мови. - Х.: Вид. група "Основа", 2007. - 176 с
- 67.Пентиліук М. І. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання. - К.: Рута, 2000. - 128 с
- 68.Передрій Г. Про цікаві завдання й ігрові форми роботи з української мови. - К., 2003.
- 69.Петруня М. Дидактичний матеріал з мови (5-11 класи) // Дивослово. - 1998. - № 3-4.
- 70.Підласий І.П. Як підготувати ефективний урок: Книга для вчителя. - К.: Радянська школа, 1989.
- 71.Пометун О., Пироженко Л.Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник. - К., 2004.
- 72.Потиха З., Розенталь Д. Лингвистические словари и работа с ними в школе: Пособие для учителя. - Москва: Просвещение, 1987. - 128 с.
- 73.Сердобинцев Н.Л. Лингвистические термины и изучение их в школе // Исследования по лексике и фразеологии русского языка и методике их изучения. - Саратов, 1965. - С.3-7.
- 74.Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. - Харків: Основа, 2003. - 80 с.
- 75.Скуратівський Л. Пізнавальні завдання з рідної мови. - К.: Рад.школа, 1987.
- 76.Стельмахович М.. Етнопедагогічні основи методики рідної мови // Українська мова і література в школі. - 1993. -№ 5-6. - С.19-23.
- 77.Стріха Л. Цікава граматики: Посібник для вчителя. - К.: Рад.школа, 1991.
- 78.Турло І. Види розбору на уроках мови у 5-11 кл // Урок української. - 1999. - № 7-8.
- 79.Федоренко Л. Принципы обучения русскому языку. - Москва, 1973.
- 80.Форми навчання в школі / за ред. ЮЛ. Малеваного. - К.: Освіта, 1992.
- 81.Фрумкина Р.М. Психолінгвістика. - М., 2003. - 320 с
- 82.Цимбалюк В.І. Літературно-мовний кабінет у школі. - К., 1976.
- 83.Шанский Н.М. Русская лингводидактика и языкознание// Русский язык в школе. - 1976. -№ 6.
- 84.Шкільник Проблемний підхід до вивчення частин мови. - К., 1981.
- 85.Яворська С. Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови в середній школі: У 2-х кн. / за ред. А.П. Загнітка. - Слов'янськ: ППІ "Канцлер", 2004. - Книга I (XVI ст. - 20-ті роки XX ст.). - 250 с.

86. Яворська С.Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови в середній школі: У 2-х кн. / за ред. А.П. Загнітка. - Слов'янськ: ГІН "Канцлер", 2004. - Книга II (30-90-ті роки ХХ ст.). - 187 с.

1.2. Рекомендована література

Базова

1. Гончаренко С. У. Методика як наука / С. У. Гончаренко. – Хмельницький : ХГПК, 2000. – 30 с.
2. Наукові основи методики літератури : навч.-метод. посіб. / за ред. д-ра пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України Н. Й. Волошиної. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
3. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти / Є. А. Пасічник. – К. : Ленвіт, 2000. – 384 с.
4. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. для студентів-філологів / А. Л. Ситченко. – Київ : Ленвіт, 2011. – 291 с.
5. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу : монографія / А. Л. Ситченко. – Київ : Ленвіт, 2004. – 304 с.
6. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі / Б. І. Степанишин. – К. : Проза, 1995. – 256 с.
7. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі : екзистенціально-діалогічна концепція : монографія / Г. Л. Токмань. – К. : Міленіум, 2002. – 320 с.

Допоміжна

1. Абасов З.А. Ученик как субъект педагогической технологии // Школьные технологии. – 2001. – № 2. – С. 39-44.
2. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Рад. школа, 1981. – 206 с.
3. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения. (Общедидактический аспект). – М.: Педагогика, 1977. – 256 с.
4. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса (Методические основы). – М.: Просвещение, 1982. – 192 с.
5. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.
6. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Наук.-метод. посіб. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
7. Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф. Навчання і виховання засобами літератури. – К.: Рад. школа, 1973. – 176 с.
8. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). – Харків: "Скорпіон", 2000. – 120 с.
9. Вессель Н.Х. Очерки об общем образовании и системе народного образования в России – М.: Учпедгиз, 1959. – 320 с.

10. Вивчення прозових творів української літератури в середній школі: Посіб. для вчителів 8–10 класів / Упоряд. і відп. ред. канд. філол. наук Н.І.Падалка. – К.: Рад. школа, 1958. – 276 с.
11. Водовозов В.И. Избранные педагогические сочинения. / Сост. В.С. Аранский. – М.: Педагогика, 1986. – 480 с.
12. Волинський П.К. і Снежкова Л.П. Методика літературного читання в 5–7 класах. – К.: Рад. школа, 1940. – 176 с.
13. Волошина Н.Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури. – К.: Рад. школа, 1985. – 102 с.
14. Волошина Н. Про державні стандарти базової і повної середньої освіти учнів з української та зарубіжної літератур // Українська література в загальноосвітній школі. – 2004. – № 4. – С. 2-3.
15. Волошина Н.Й. Уроки позакласного читання в старших класах. – К.: Рад. школа, 1988. – 174 с.
16. Волошина Н. Якість освіти і перспективні педагогічні технології // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 9. – С. 2-3.
17. Волощук Е., Бегун Б. ТЕХНЭ МАЙЕВТИКЭ: Теория и практика анализа литературного произведения // Тема. – 1997. – № 1–2. – 248 с.
18. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. Олександра Галича. – К.: Либідь, 2001. – 488 с.
19. Гершунский Б.С. Философия образования.– М.: Моск. психолого-социальный ин-т, Флинта, 1998. – 432 с.
20. Гиршман М.М. Литературное произведение: Теория и практика анализа. – М.: Высшая школа, 1991. – 160 с.
21. Гладишев В.В. Теорія і практика вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури: Монографія. – Миколаїв: Вид-во „Ліон”, 2006. – 372 с.
22. Голубков В. Методика преподавания литературы. – М.: Учпедгиз, 1962. – 495 с.
23. Гончаренко С.У. Методика як наука. – Хмельницький: Вид-во ХГПК, 2000. – 30 с.
24. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
25. Громцева А.К. Формирование у школьников готовности к самообразованию. – М.: Просвещение, 1983. – 144 с.
26. Гуковский Г.А. Изучение литературного произведения в школе: Методологические очерки о методике. – Тула: Автограф, 2000. – 224 с.
27. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. – К.: КНТ, 2004. – 88с.
28. Драч О.В. Зошити для „розбору” літературного твору. Досвід І. І.Огієнка в сучасній школі // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1997. – № 1. – С. 5-6.
29. Жила С.О. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи: Монографія. – Чернігів: РВК „Деснянська правда”, 2004. – 360 с.

30. Зборовська Н.В. Психологія і літературознавство: Посіб. – К.: "Академвидав", 2003.–392 с.

31. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А.Зязюна / . – К.: „Віпол”, 2000. – С. 18.

32. ...І вічна тайна слова: Аналіз великого епічного твору: Посіб. для вчителя / В.П.Марко, Г.Д.Клочек., В.Є.Панченко та ін.; Відп. ред. В.П.Марко. – К.: Рад. школа, 1990. – 205 с.

33. Ильин Е.Н. Герой нашего урока. – М – Педагогика, 1991. – 288 с.

34. Кан-Калик В.А., Хазан В.И. Психолого-педагогические основы преподавания литературы в школе. – М.: Просвещение, 1988. – 255 с.

35. Кларин М.Н. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии (Анализ зарубежного опыта). – Рига: НПЦ «Эксперимент», 1998. – 180 с.

36. Клименко Ж.В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи: Монографія. – К.: НПУ імені М.Драгоманова, 2006. – 340 с.

37. Клочек Г. Вища літературна освіта в контексті Болонського процесу. – Дивослово. – 2006. – № 1. – С. 2-6.

Клочек Г. Сучасна шкільна мовно-літературна освіта, спроба системного аналізу // Дивослово. – 2002. – № 4. – С. 26-32.

38. Ковбасенко Ю.І. Від програм „змісту” до програм „змісту і результату” (Про теоретико-методологічні засади вивчення зарубіжної літератури у 12-річній школі) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2005.– № 7. – С. 8-13.

39. Колыванова С.В. Конструирование урока литературы с использованием компьютерных технологий // Мир образования – образование в мире: Научно-методический журнал. – Воронеж: «Воронеж». – 2004. – № 2. – С. 196-201.

40. Коменский Я.А.. Локк Д., Руссо Ж.-Ж.. Песталоцци И.Г. Пед. наследие / Сост. В.М.Кларин, А. Н. Джурицкий – М.: Педагогика. 1988. – 416 с.

41. Концепція літературної освіти в 12-річній загальноосвітній школі (Проект) Основна і старша школа / Підг. Волошина Н.Й., Симакова Л.А., Фасоля А.М., Шевченко З.О. // Дивослово. – 2002. – № 4. – С. 59-65.

42. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л.М. Проколієнко; Упоряд. В.В. Андрієвська, Г.О. Балл, О.Т. Губко, О.В. Проскура. – К.: Рад. школа, 1989. – 608 с.

43. Краснова Л.В. Интерпретация художественного произведения // Русский язык и литература в учебных заведениях.–2001.–№4.–С. 17-19. –№5.–С. 10-14.

44. Критерії оцінювання навчальних здобутків учнів / Укл. Волошина Н.Й., Волощук Є.В., Дорофєєва Н.Г., Шинкарук Н.І. // Українська література в загальноосвітній школі. – 2001. – № 4. – С. 5-6.

45. Кудряшев Н.И. Взаимосвязь методов обучения на уроках литературы: Пособ. для учителя. – М.: Просвещение, 1981. – 190 с.

46. Ладоня І.О., Злотник Й.С. Позакласне читання в 5-8 класах. – К.: Рад. школа, 1966. – 148 с.
47. Левина М.М. Технологии профессионального педагогического образования: Учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Изд. центр «Академия», 2001. – 272 с.
48. Лернер И.Я. Внимание технологии обучения // Сов. педагогика. – 1990 – № 3. – С. 139-141.
49. Лісовський А. Вивчення художнього твору в його літературно-естетичній цілісності // Українська мова і література в школі. – 2001. – № 5. – С. 20-23.
50. Лісовський А. Морфологія художності твору і вивчення літератури в школі. – Житомир: Полісся, 2004. – 130 с.
51. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. – К.: ВЦ "Академія", 1997 – 752 с.
52. Ломонос Є.О. Позакласне читання у 4-7 класах. – К.: Рад. школа, 1983. – 133 с.
53. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: Навч. посібник. – К.: Центр „Магістр-S” Творчої спілки вчителів України, 1996. – 256с.
54. Мазуркевич О.Р. Метод і творчість: Удосконалення методів вивчення української літератури в процесі їх розвитку і творчого застосування. – К.: Рад. школа, 1973. – 255 с.
55. Мазуркевич О.Р. Нариси з історії методики викладання української літератури. – К.: Рад. школа. 1962. – 375 с.
56. Маймин Е.А., Слина Э.В. Теория и практика литературного анализа: Пособ. для студ. пед. ин-тов. – / М.: Просвещение, 1984. – 160 с.
57. Маранцман В.Г. и Чирковская Т.В. Проблемное изучение литературного произведения в школе. – М.: Просвещение, 1977. – 206 с.
58. Марко В. Основи аналізу літературного твору: Навч.-метод. посіб. для студ. і вчителів. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В.Винниченка, 2003. – 32 с.
59. Мірошникова І.О. Шляхи аналізу художнього тексту: класифікація, стисла характеристика (У сучасному літературознавстві) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2001. – № 5. – С. 17-
60. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світ. літ. в серед. навч. закл-х. Підр. для студ.-філ-гів. – К.: Ленвіт, 2000. – 240 с.
61. Мірошниченко Л.Ф., Мірошникова Н.О. Шляхи аналізу художнього тексту: класифікація, стисла характеристика (У шкільній практиці. У сучасному літературознавстві) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України.–2001.–№ 5.–С. 15-17.
62. Молдавская Н.Д. Литературное развитие школьников в процессе обучения. – М.: Педагогика, 1976. – 224 с.
63. Мхитарян О. Деякі причини слабкої успішності учнів на уроках літератури // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. – №5. – С. 28-33.

64. Мхитарян О. Подолання слабкої успішності учнів під час вивчення літератури // Науковий вісник Миколаївського державного університету. – Випуск 12. Педагогічні науки: Збірник наукових праць. – Т. 2. – Миколаїв: МДУ, 2006. – С. 140-150.
65. Мхитарян О. Деякі психологічні передумови розвитку літературних знань і вмінь слабовстигаючих учнів 5-7 класів // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – №12. – С. 14-17.
66. Мхитарян О. Методична модель розвитку навчальних досягнень в учнів з низьким рівнем літературних знань і вмінь // Українська література в загальноосвітній школі. – 2010. – № 11. – С. 7-13.
67. Мхитарян О. Ефективність експериментального навчання учнів 5-6 класів з низьким рівнем успішності // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – № 3. – С. .
68. Мхитарян О. Підвищення навчальних досягнень учнів з української літератури : монографія / Ольга Мхитарян. – Миколаїв : Іліон, 2014. – 232 с.
69. Наєнко М. Українське літературознавство: Школи, напрями, тенденції. – К.: ВЦ "Академія", 1997. – 320 с.
70. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті: Проект. – К.: Видавництво „Шкільний світ”, 2001. – Липень. – 16 с.
71. Неділько В.Я. Методика викладання української літератури в середній школі. – К.: Вища школа, 1978. – 248 с.
72. Никифорова О.И. Восприятие художественной литературы школьниками. – М.: Учпедгиз, 1959. – 206 с.
73. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров; Под ред. Е.С.Полат. – М.: Изд. центр "Академия", 2002. – 272 с.
74. Нові імена в програмі з української літератури: Посіб для вчителя / Упоряд. В. Я. Неділько. – К.: Освіта, 1993. – 351 с.
75. Онищук В.О. Функції і структура методів формування в учнів навичок і вмінь. – К.: Рад. школа, 1978. – 159 с.
76. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
77. Острогорский А.Н. О влиянии умственного развития на нравственное воспитание // Избр. пед. соч. / Сост. М.Г.Данильченко. – М.: Педагогика, 1985. – С. 18-41.
78. Падалка Н.І., Цимбалюк В.І. Вивчення драматичних творів: Посіб. для вчителів. –К.: Рад. школа, 1984. – 160с.
79. Паламарчук В.Ф. Техне інтелектус (технологія інтелектуальної діяльності учнів): Посіб. для вчителів. – К., 1999. – 92с.
80. Паламарчук В.Ф. Школа учит мыслить: Пособ. для учителей. – М.: Просвещение, 1979. – 144 с.
81. Паламарчук В.Ф. Як виростити інтелектуала: Посіб. для вчителів і керівників шкіл. – Тернопіль: "Навчальна книга – Богдан", 2000. – 152 с.

82. Пастушенко Н.М., Пастушенко Р.Я. Діагностування навченості. Гуманітарні дисципліни. – Львів: ВНТЛ, 2000. – 130 с.
83. Пахаренко В. Аналіз художнього твору // Українська мова і література в школі. – 1999. – № 3. – С. 28-30.
84. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.; За ред. І.А.Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
85. Підласий П.І. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів: Навч. посіб. (Трансформація гуманітарної освіти в Україні). –К.:Україна,1998. –343 с.
86. Плигин А.А. Личностно-ориентированное образование: история и практика: Моногр. – М.: «КСП+», 2003.–432 с.
87. Поташник М.М. Требования к современному уроку. Методическое пособие. – М.: Центр педагогического образования, 2008. – 272 с.
88. Потєбня А.А. Теоретическая поэтика. – М.: Высш. школа, 1990. – 344 с. (Классика литературной науки).
89. „Прагнемо виховати людину-творця” (Ексклюзивне інтерв’ю доктора педагогічних наук, професора, члена-коресподента АПН України Н.Й. Волошиної) // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 5. – С. 4-6.
90. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська література. 5-12 класи. – К.: Перун, 2005. – 201 с.
91. Психологія: Підр. для пед. вузів / За ред. проф. Г.С. Костюка – 3-є вид., доп. – К.: Рад. школа, 1968. – 572 с.
92. Рева Г.С. Вивчення прози в середній школі: Посіб. для вчителів. – К.: Рад. школа, 1965. – 101 с.
93. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості. – К.: ІЗМН, 1996. – 236 с.
94. Рыбак Л.А. Образное мышление и урок литературы. – М.: Просвещение, 1966. – 203 с.
95. Рыбникова М.А. Очерки по методике литературного чтения: Пособ. для учителя. – 4-е изд., испр. – М : Просвещение, 1985 – 288 с.
96. Сафонова А.М. Воспитание читательских навыков: Пособ. для учителя. – К.: Рад. школа, 1983. – 167 с.
97. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
98. Сисоєва С. Вектор розвитку особистості у постіндустріальному суспільстві // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2001. – Вип. 1. – С. 32–39.
99. Ситченко А.Л. Від героя до автора: Посібник для вчителів. – Тернопіль, 1993. – 192 с.
100. Ситченко А.Л., Огренич Н.М. Аналіз епічного твору в 5-у класі: Посібник для вчителів. – К.: Ленвіт, 2007. – 96 с.
101. Ситченко А.Л. Аналіз образу-персонажа епічного твору: педагогічна технологія // Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пєхота, А.З.

Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – С. 228-237.

102. Ситченко А.Л., Шуляр В.І., Гладішев В.В. Методика викладання літератури: Термінологічний словник / За ред. проф. А.Л. Ситченка. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2008. – 132 с.

103. Ситченко А.Л. „Як фенікс, встане рідний край – країна вільних господарів!” (Формування української ментальності в процесі вивчення творчості Спиридона Черкасенка) // Ми є. Були. І будемо ми! Виховання національної самосвідомості учнів засобами художньої літератури: Навч.-метод. посіб. / За ред. Н.Й. Волошиної. – К.: Ленвіт, 2003. – С. 170-185.

104. Совершенствование преподавания литературы в школе: Пособ. для учителя / Г.И.Беленький, Ю.И.Лысый, Н.Л.Крупина и др.; Под ред. Г.И. Беленького – М.: Просвещение, 1986. – 191с.

105. Стоюнин В.Я. Избранные педагогические сочинения. / Сост. Г.Г.Савенок. – М.: Педагогика, 1991. – 368 с.

106. Сухомлинський В.О. Про розумове виховання // Вибр. твори: В 5-ти т. – Т.4. – К.: Рад. школа, 1977. – С. 206-300.

107. Талызина Н. Ф. Теория поэтапного формирования умственных действий и проблема развития мышления / Сов. педагогика – 1967 . – № 1. – С. 28-32.

108. Тесля О.Ф. Як навчити учнів писати твори. – К.: Рад. школа, 1968. – 141 с.

109. Українська література. Імена і долі письменників: Метод. поради. В 3-х ч. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Бібліотека українця, 2000. – 344 с.

110. Українська література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською і російською мовами навчання. 5–11 класи / Підгот. в Ін-ті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України // Українська мова та література. – 2002. – Липень. – № 27-28.

111. Фролова К.П. Аналіз художнього твору. Деякі методи вивчення тексту художнього твору: Посіб. для вчителів. –К.: Рад. школа, 1975. – 175 с.

112. Хуторской А.В. Современная дидактика: Учебник для вузов. – СПб: Питер, 2001. – 544 с. (Серия «Учебник нового века»).

113. Цимбалюк В.І. Як навчити учнів писати твори. – К.: Рад. школа, 1973. – 1973. – 160 с.

114. Цимбалюк В.І. Письмові творчі роботи з української літератури у 8-10 класах. – К.: Рад. школа, 1981. – 125 с.

115. Шевченко С.Д. Школьный урок: как научить каждого. – М.: Просвещение, 1991. – 175 с. (Мастерство учителя: идеи, советы, предложения).

119. Якиманская И.С. Технология личностно-ориентированного обучения в современной школе. – М.: Сентябрь, 2000. – 176 с.

120. Яценко Т. О. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : монографія / Таміла Яценко. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 360 с.

Електронні бібліотеки

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського ([http:// www.nbuv.gov.ua/eb](http://www.nbuv.gov.ua/eb)) – найбільше зібрання книг, журналів, видань, карт, нот, образотворчих матеріалів, рукописів, стародруків, газет, документів на нетрадиційних носіях інформації;

Літературна Інтернет-бібліотека школяра (<http://litbook.by.ru>) – зібрання творів української та зарубіжної літератури, біографії письменників, реферати, корисна інформація;

Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>) – систематизована бібліотека за розділами: суспільні науки, політика, економіка, історія, культура, біографії, релігія, теологія, права людини;

Український центр (<http://www.ukrcenter.com>) – твори українських і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови та літератури);

Бібліотека Мережі української літератури (<http://www.ukrlib.com.ua>) – біографії та твори українських письменників, реферати, творчі роботи.

Довідкові та методичні сайти

Лінгвістичний портал (<http://proling.com>) – частотні словники української мови, онлайнвий українсько-російський перекладач для текстів „Плай-Online” та електронний словник української та російської мов „Уліс OnLine”;

Словники України (<http://www.webber.net.ua/NEWDICT>) – делмверсія повномасштабного українського електронного словника, записаного на компакт-диск (152 тис. слів);

Українська мова (<http://www.ussr.to/ALL/tishkovets>) – довідник з української мови.

Періодика для словесника

„Педагогічна преса” (<http://www.ped-prensa.kiev.ua>) – інструктивно-методична інформація Міністерства освіти і науки України, яка розміщена у фахових журналах, часописах видавництва, фактологічний літературознавчий і лінгвістичний матеріал тощо;

журнал „Дивослово” (E-mail:dyvoslovo@ukr.net) – актуальні методичні матеріали українському словесникові перспективного спрямування;

журнал „Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах” (www.ped-prensa.kiev.ua) – відкриті уроки, методика на кожен день, наука – школі, поетична сторінка й сучасна проза – все для вчителя-україніста;

„Книжковий кур’єр” (www.book-courier.com.ua), *„Книжник-ревію”* (www.elitprofi.com.ua/gazeta), *„Критика”* (www.krytyka.kiev.ua) – літературно-критичні матеріали й тексти художніх творів;

Академ-Прес (<http://www.academpres.kiev.ua>) – ресурс для науковця, вчителя-словесника, студента, учня-читача.

Сайт Науково-методичного центру м. Миколаєва – slovo-divo.ucoz.ua

- <http://moodle.mnu.mk.ua/course/category.php?id=102>;

- library@mdu.edu.ua;
- <http://mehmat.mnu.mk.ua/splfp11>;
- <http://www.mdu.edu.ua/>;
- www.urok-online.com.ua;
- <http://mon.gov.ua>;
- www.psyh.kiev.ua.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: тестування, виконання індивідуальних і групових завдань (проектування навчальних ситуацій, моделей уроків, розробка наочних матеріалів тощо), практичних, лабораторних і контрольних робіт, написання рефератів, повідомлень.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

_____ Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова та література

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» для студентів галузі знань 03
Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література

Розробник: Мхитарян Ольга Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови
і літератури _____ (Мхитарян О. Д.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)

«29» серпня 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: 1. Формування мовної особистості учнів основної та старшої школи. 2. ІКТ у шкільному курсі української мови. 3. Формування предметної літературної компетентності в учнів основної та старшої школи. 4. ІКТ у шкільному курсі української літератури.	Спеціальність 035 «Філологія»	<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин – 90 год.	035.01 українська мова та література	I-й	
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год. самостійної роботи студента – 6 год.	Ступінь бакалавра	10 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		26 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		20 год.	
		<i>Самостійна робота</i>	
		34 год.	.
Вид контролю: залік			

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 56 год. – аудиторні заняття, 34 год. – самостійна робота (62% ~ 38%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Головна мета курсу «Методика навчання української мови та літератури» – формування в студентів методичної компетенції майбутнього фахівця, підґрунтя якої складають знання наукових основ методики мови й літератури та вміння їх застосовувати в змінних умовах педагогічної діяльності, зокрема становлення Нової української школи.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння студентами основних відомостей з історії й теорії методики мови, шкільного мовознавства та практичної методики; а також історії й теорії методики літератури, шкільного літературознавства та практичної методики;
- оволодіння майбутніми словесниками методологічними принципами оцінки мовних та літературних явищ;
- формування вмінь самостійної навчально-дослідної діяльності та креативної здатності майбутнього вчителя мови та літератури використовувати набуте в нестандартних ситуаціях, виявляти конструктивність і прогностичність в організації й плануванні педагогічного процесу;
- плекання в студентів потреби до підвищення освітнього рівня та науково-дослідної праці впродовж життя;
- сприяння всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця;
- виховання високодуховної національно свідомої особистості педагога.

Передумови для вивчення дисципліни: обізнаність зі шкільними курсами української мови та літератури, а також – історією й теорією української мови та літератури, педагогікою, психологією, філософією, основами наукових досліджень як теоретичної бази прикладної й дослідницької в галузі шкільної мовно-літературної освіти. Курсу «Методика навчання української мови та літератури» властиві зв'язки з теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – «Історична граматики української мови», «Сучасна українська літературна мова», «Історія української літератури», «Історія світової літератури», «Теоретичний і практичний курс іноземної мови», «Методика навчання іноземної мови».

— Робоча програма навчальної дисципліни складається з 3-х кредитів.

Результати навчання:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- уміння оперувати сучасним категоріально-термінологічним апаратом методичної науки;
- уміння використовувати філологічні знання в процесі викладання української мови у відповідних типах середніх навчальних закладів;
- уміння використовувати професійно профільовані знання для аналізу і інтерпретації художнього, наукового тексту;
- здатність до пошуку, оцінювання, інтерпретації та синтезу наукової інформації, отриманої з різних джерел: спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного педагогічного досвіду тощо; вивчення інформаційних технологій та методики їх застосування в навчанні та науковій діяльності фахівця; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- володіння різноплановими методами і способами перевірки знань із української мови та літератури;

- здатність проведення досліджень на належному рівні; уміння застосовувати методологічні прийоми наукових досліджень, сучасні методи та методики системного наукового аналізу у сфері освіти;
- здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі середньої освіти та динаміки її розвитку, основні структурні компоненти та особливості мовознавчої підготовки фахівця, поглиблення знань в окремих галузях філології та належним чином представлену сформованість мовних та літературних компетенцій.

У результаті вивчення предмета студенти повинні оволодіти такими **компетентностями:**

I. Загальнопредметні:

- орієнтуватися в дискусійних питаннях курсу методики навчання української мови та літератури;
- знати основи шкільного курсу української мови та літератури;
- володіти психолого-педагогічними засадами навчання української мови та літератури в загальноосвітній школі;
- уміти методично грамотно конспектувати першоджерела;
- розвивати вміння виконувати самостійні практичні роботи: давати відповіді на проблемні запитання, моделювати шкільні ситуації, визначати й розв'язувати навчальні проблеми, творчо писати конспекти уроків і сценаріїв позакласних заходів, виготовляти наочні посібники тощо;
- формувати вміння творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики;
- володіти навичками підвищувати свій освітньо-кваліфікаційний рівень, вивчаючи фахову періодику;
- формувати уявлення про методики навчання української мови та літератури як основу підвищення якості шкільної мовно-літературної освіти;
- уміти застосовувати досягнення національної та світової культури під час розв'язання особистих професійних та життєвих проблем;
- формувати вміння чітко й логічно висловлювати власні думки завдяки засвоєнню основ культури мислення;
- володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета української мови та літератури;
- вільно орієнтуватися у вивченому матеріалі з курсу методики навчання української мови та літератури;
- володіти вмінням планувати та здійснювати самостійну пошукову діяльність;
- формувати вміння наукової організації педагогічної праці;
- уміти здійснювати пошук необхідної інформації, використовуючи довідкову літературу, електронні бази даних та ІКТ.

II. Фахові:

- орієнтуватися в концептуальних досягненнях методики навчання української мови та літератури;
- знати методологічні й теоретичні основи методики навчання української мови та літератури;
- критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
- володіти сучасною методичною термінологією;
- засвоїти поняття про методику навчання української мови та літератури як науку;
- уміти застосовувати знання методичних основ проведення уроків української мови та літератури;
- формувати вміння оптимального проектування засвоєних методів навчання мови;
- засвоїти особливості створення мовних навчальних завдань для учнів із різними рівнями навчальних досягнень;
- уміти спланувати й реалізувати етапи вивчення кожного з розділів науки про мову та літератури;
- уміти застосовувати методику проведення диктантів, вступних та підсумкових занять;
- володіти технологією засвоєння мовних та літературних явищ;
- засвоїти методику розвитку мовлення школярів на уроках української мови та літератури;
- знати основи використання наочності на уроках української мови та літератури;
- володіти методикою позакласної й факультативної роботи з української мови та літератури;
- засвоїти основи виховної роботи з української мови та літератури;
- екстраполювати засвоєні основи методики навчання української мови та літератури на вивчення предмета в умовах інклюзивної шкільної освіти;
- володіння методикою виховання в учнів засобами вивчення мови та літератури усвідомлення ролі навколишнього середовища для розвитку і здоров'я людини, бажання дотримуватися здорового способу життя, а також здатності протистояти злу, примітивним поглядам і смакам, зокрема запобігання та протидії домашньому насиллю.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови та літератури

Тема 1. Концептуальні засади навчання української мови. Українська

мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах.

Тема 2. Методика навчання літератури як наука. Особливості вивчення літератури в школі.

Кредит 2. Методи, форми і засоби вивчення української мови та літератури

Тема 3. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення

Тема 4. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці.

Тема 5. Типологія уроків літератури.

Тема 6. Методи навчання на уроках літератури.

Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови та літератури в освітніх закладах

Тема 7. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії.

Тема 8. Вивчення художнього твору.

Тема 9. Позакласна робота з української мови та літератури.

Тема 10. Методична робота вчителя-словесника.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усього -го	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови та літератури						
Тема 1. Концептуальні засади навчання української мови. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах	15	2	2	2		9
Тема 2. Методика навчання літератури як наука. Особливості вивчення літератури в школі	15	2	2	2		9
	30	4	4	4		18
Кредит 2. Методи, форми і засоби вивчення української мови та літератури						
Тема 3. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення	9	2	2	2		3
Тема 4. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці	7		2	2		3
Тема 5. Типологія уроків літератури	7		2	2		3
Тема 6. Методи навчання на уроках літератури	7		2	2		3
	30	2	8	8		12
Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови та літератури в освітніх закладах						

Тема 7. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії	13	2	8	2		1
Тема 8. Вивчення художнього твору	11	2	4	4		1
Тема 9. Позакласна робота з української мови та літератури	3			2		1
Тема 10. Методична робота вчителя-словесника	3		2			1
	30	4	14	8		4
Усього годин:	90	10	26	20		34

5.1. Теми практичних занять (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови та літератури</i>		
1.	Зміст навчання і структура шкільного курсу української мови	
	Тема 1. Концептуальні засади навчання української мови. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах	2
2.	Державні документи про освіту. Навчальні програми шкільного курсу української літератури	
	Тема 2. Методика навчання літератури як наука. Особливості вивчення літератури в школі	2
<i>Кредит 2. Методи, форми і засоби вивчення української мови та літератури</i>		
3.	Сучасний урок української мови	
	Тема 3. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення	2
4.	Нові технології в навчанні української мови	
	Тема 4. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці	2
5.	Типи уроків літератури. Їх класифікація	
	Тема 5. Типологія уроків літератури	2
6.	Методи навчання на уроках літератури	
	Тема 6. Методи навчання на уроках літератури	2
<i>Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови та літератури в освітніх закладах</i>		
7.	Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії	
	Методика вивчення частин мови	
	Методика навчання синтаксису	
	Робота над текстом на уроках української мови	
	Тема 7. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії	8
8.	Етапи вивчення художнього твору в школі	
	Аналіз прозового твору	

	Особливості вивчення творів різного літературного роду й жанру	
	Тема 8. Вивчення художнього твору	6
	Тема 9. Позакласна робота з української мови та літератури	
	Тема 10. Методична робота вчителя-словесника	
	Разом:	26

5.2. Теми лабораторних занять (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови та літератури</i>		
1.	Аналіз чинних шкільних програм з української мови	
	Тема 1. Концептуальні засади навчання української мови. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах	2
2.	Календарний план роботи вчителя літератури	
	Тема 2. Методика навчання літератури як наука. Особливості вивчення літератури в школі	2
<i>Кредит 2. Методи, форми і засоби вивчення української мови та літератури</i>		
3.	Технологія уроку української мови	
	Тема 3. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення	2
4.	Алгоритмізація та програмування у навчанні орфографії та морфології	
	Тема 4. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці	2
5.	Урок засвоєння нових знань	
	Тема 5. Типологія уроків літератури	2
6.	Інноваційні методи навчання літератури	
	Тема 6. Методи навчання на уроках літератури	2
<i>Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови та літератури в освітніх закладах</i>		
7.	Методика проведення контрольних диктантів	
	Методика перевірки творчих робіт учнів	
	Тема 7. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії	4
8.	Аналіз ліричного твору	
	Аналіз драматичного твору	
	Тема 8. Вивчення художнього твору	4
	Тема 9. Позакласна робота з української мови та літератури	
	Тема 10. Методична робота вчителя-словесника	
	Разом:	20

6. Самостійна робота (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови та літератури</i>		
1.	<p>Тема 1. Концептуальні засади навчання української мови. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах. Концептуальні засади навчання української мови. Психологічні й дидактичні основи навчання української мови. Психологічна наука про шляхи засвоєння знань, умінь і навичок з української мови. Мовна особистість та шляхи її розвитку. Психологічні передумови успішного засвоєння мовного матеріалу. Інтенсифікація навчального процесу і розвиток пізнавальних здібностей учнів у процесі вивчення мови (уваги, пам'яті, мислення, дару слова, мовної інтуїції тощо). Психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності й формування комунікативних умінь. Дидактичні основи навчання. Закономірності засвоєння мови. Застосування загальнодидактичних принципів у процесі викладання української мови. Питання про власне методичні принципи навчання мови і розвитку мовлення. Наукові основи й особливості викладання української мови в школах з російською (національною) мовою навчання.</p> <p>Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах. Українська мова як навчальна дисципліна в загальноосвітній школі. Значення шкільного курсу української мови і його місце серед інших навчальних дисциплін. Освітньо-виховні цілі і завдання вивчення української мови в школі. Рідна мова – основа духовного та інтелектуального розвитку особистості. Зміст і принципи побудови шкільного курсу «Українська мова». Варіативність структури і змісту шкільного курсу мови. Основні аспекти навчання мови. Комунікативне спрямування у навчанні мови. Розвиток національної самосвідомості учнів, формування в них мовної і мовленнєвої компетенції. Значення мови у культурному й мовленнєвому розвитку особистості.</p>	4
2.	<p>Тема 2. Методика навчання літератури як наука. Особливості вивчення літератури в школі. Поняття методики навчання літератури, її мета і завдання. Складові методичної науки, її своєрідність та зв'язки із суміжними науками: філологією, педагогікою та психологією, а також із філософією, історією, соціологією, правознавством та ін. Співвідношення методики і технології літературної освіти. Державні документи про освіту. Навчальні програми шкільного курсу літератури. Державні стандарти базової і повної середньої освіти. Планування роботи</p>	4

	вчителя літератури. Особливості навчання літератури й завдання літературної освіти школярів. Специфіка сприймання художнього твору учнями. Літературний розвиток учнів та їхні навчальні досягнення, їх оцінювання.	
<i>Кредит 2. Методи, форми і засоби вивчення української мови та літератури</i>		
3.	Тема 3. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення. Типи уроків української мови, їх структура і методика проведення. Урок як основна форма організації навчання. Основні вимоги до уроку української мови на сучасному етапі. Мета і зміст уроку: співвідношення між теорією і практикою на уроці мови, організація навчальної діяльності учнів, значення системи завдань і вправ для вироблення комунікативних умінь; виховна спрямованість уроків мови. Проблема типології уроків: загальнодидактична типологія і типи уроків з мови з урахуванням специфіки предмета. Типи уроків за метою проведення. Структура уроку мови, основні її компоненти. Методичні вимоги до окремих компонентів уроків різних типів: повідомлення теми і мети уроку, мотивація навчальних завдань, перевірка вивченого, актуалізація опорних знань, умінь і навичок учнів, вивчення нового матеріалу, закріплення вивченого, підбиття підсумків уроку, домашнє завдання.	4
4.	Тема 4. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці. Методи, прийоми і засоби навчання української мови. Теоретичне осмислення методів і прийомів навчання мови. Різні підходи до класифікації методів навчання: за джерелами знань, характером пізнавальної діяльності учнів, характером навчального матеріалу тощо. Залежність вибору методів і прийомів навчання од специфіки навчального матеріалу, підготовки учнів до його сприйняття і засвоєння. Характеристика основних методів навчання мови: зв'язного викладу вчителя, бесіди, спостереження й аналізу мовних явищ, роботи з підручником, методу вправ та ін. Проблемне навчання: способи створення проблемних ситуацій, постановка проблемних питань, керування пізнавальною діяльністю учнів. Програмування. Алгоритмізація та комп'ютеризація. Нестандартні уроки української мови.	4
5.	Тема 5. Типологія уроків літератури. Класифікації уроків літератури. Мета і завдання уроків літератури та їхня структура. Основні форми літературної освіти школярів. Інноваційні форми уроків літератури. Планування й моделювання уроків з української літератури.	3

6.	<p>Тема 6. Методи навчання на уроках літератури. Поглиблення понять про методи і прийоми навчання. Різні класифікації методів навчання літератури (на основі джерела знань та чуттєвого сприймання; за характером навчальної роботи; за шляхами засвоєння знань і вмінь). Комбінування методів навчання на уроках літератури. Взаємодія наукових і навчальних методів літературної освіти.</p>	3
<p><i>Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови та літератури в освітніх закладах</i></p>		
7.	<p>Тема 7. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії. Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії. Особливості засвоєння лексикології та фразеології. Особливості вивчення будови слова і словотвору. Методика вивчення частин мови. Методика навчання синтаксису. Методика навчання пунктуації. Методика зв'язного мовлення. Основні напрями роботи зі стилістики й культури мовлення.</p>	3
8.	<p>Тема 8. Вивчення художнього твору. Підготовка учнів до сприймання виучуваного твору. Вивчення відомостей про письменника та життєву основу, історію написання й публікації твору в основній та старшій школі. Мета і завдання, організація й проведення первинного прочитання тексту. Перехід від читання до аналізу твору. Поняття вивчення твору та його аналізу, розуміння прочитаного та його засвоєння. Поняття про навчальну й теоретичну модель літературного аналізу. Принципи і шляхи літературного аналізу, їх структура і технологія проведення. Діалогізм і проблемність як принципи сучасного прочитання української літератури в школі. Поняття про літературну задачу й завдання. Підсумкова робота учнів над прочитаним твором та її основні компоненти.</p> <p>Специфіка сприймання епічних, драматичних і ліричних творів. Взаємодія емоційно-чуттєвого та логічного факторів осягнення учнями творів різної художньої форми. Спільне і відмінне в опрацюванні епічних і драматичних творів. Встановлення учнями відповідності поєднання у тексті словесно-образних картин епічно-драматичного характеру авторському задуму. Розуміння конфлікту як рушійної сили кожної п'єси. Пояснення залежності драматичних творів від їх сценічної постановки. Особливості вивчення ліричних та ліро-епічних творів. Синтетичний характер осягнення лірики. Усвідомлення учнями ліричного героя як узагальненого поетичного образу, своєрідного виразника авторських думок і почуттів і водночас не тотожного поету. Шляхи аналізу ліричного твору, передумови його успішного засвоєння. Комбінований характер опрацювання балади і поеми. Спільне у</p>	3

	вивченні фольклорних і літературних творів. Формування в учнів інтерпретаційної компетентності під час засвоєння творів різного літературного роду й жанру.	
9.	Тема 9. Позакласна робота з української мови та літератури. Виховання засобами мови та літератури. Особливості й завдання виховної роботи в шкільному курсі української мови та літератури. Основні напрями і методика виховання засобами вивчення мови та мистецтва слова. Складові формування духовного світу особистості, естетичної сфери учнів під час вивчення мовних явищ та художнього твору. Особистісно зорієнтоване навчання і виховання засобами мови та художньої літератури. Позакласна робота учнів – складова частина системи навчання і виховання засобами мови та літератури. Взаємозв'язок позакласної роботи з уроками і факультативними заняттями, самостійним читанням школярів. Основні форми позакласної роботи з мови та літератури – гуртки, клуби, шкільні театри тощо. Роль учнівських літературних об'єднань у проведенні читацьких конференцій, диспутів, свят, конкурсів та предметних олімпіад, краєзнавчої роботи; учнівська творчість. Масові заходи з літератури.	3
10.	Тема 10. Методична робота вчителя-словесника. Зміст і форми методичної роботи в школі. Специфіка роботи методичного об'єднання вчителів української мови і літератури. Функції шкільного кабінету мови та літератури. Значення педагогічної практики студентів-філологів. Напрями післядипломної педагогічної освіти.	3
	Разом:	34

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1. Формування мовної особистості учнів основної та старшої школи.
2. ІКТ у шкільному курсі української мови.
3. Формування предметної літературної компетентності в учнів основної та старшої школи.
4. ІКТ у шкільному курсі української літератури.

8. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
А	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано

B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Відповідно розподіл балів, що отримують студенти за 3 крд.:

Поточне тестування та самостійна робота Іспит							Накопичувальні бали / сума
	Кредит 1		Кредит 2		Кредит 3		
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	
Практичні заняття	10	10	10	10	10	10	60
Лабораторна робота	5	5	5	5	5	5	30
Самостійна робота	35	35	10	10	10	10	110
КР				50		50	100
Усього	100		100		100		300

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на основі результатів вивчення навчального матеріалу за 100-бальною шкалою та шкалою ECTS:

- 90–100 балів – оцінка А («відмінно») виставляється студенту за високий рівень знань навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, уміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку й розвитку з використанням міжпредметних зв'язків; уміння повно, чітко, лаконічно, логічно, послідовно відповідати на поставлені запитання; уміння застосовувати теоретичні положення під час творчого розв'язання практичних завдань; вільне володіння предметною термінологією та сучасною українською літературною мовою;

- 80–89 балів – оцінка В («добре») виставляється студенту за умови достатнього знання основних закономірностей вивченого та володіння понятійним апаратом засвоєного предмета; уміння й навички правильно, логічно, послідовно викласти основний зміст навчального матеріалу, висловити власну думку, зробити висновки; уміння застосовувати вивчене під час комплексного розв'язання практичних завдань; уміння доречно

використовувати довідкову літературу; достатнє володіння сучасною українською літературною мовою; у відповіді допускаються 1–2 незначні неточності під час тлумачення мовознавчих, педагогічних явищ або у використанні мовознавчої, методичної термінології.

• 65–79 балів – оцінка С («добре») виставляється студенту за загалом правильне розуміння й достатнє знання навчального матеріалу, достатнє володіння понятійним апаратом предмета; уміння й навички досить правильного, логічного, послідовного висвітлення основного змісту вивченого; уміння застосовувати вивчене під час комплексного розв’язання практичних завдань; уміння доречно використовувати довідкову літературу; достатнє володіння сучасною українською літературною мовою; у відповіді допускається 1 значна неточність під час тлумачення мовознавчих, педагогічних явищ або у використанні мовознавчої, методичної термінології.

• 55–64 бали – оцінка D («задовільно») виставляється студенту за посередні знання навчального матеріалу, що виявляється у правильному викладі вивченого на репродуктивному рівні; у недостатньо аргументованій відповіді, що засвідчує прогалини у знаннях: висвітлює окремі питання частково й непослідовно, містить помилки в узагальненні, неповне обґрунтування висновків, грубі помилки під час тлумачення мовознавчих, педагогічних явищ або у використанні мовознавчої, методичної термінології; недостатнє застосування теоретичних положень під час розв’язання практичних завдань; відображає часткове володіння сучасною українською літературною мовою.

• 50–54 бали – оцінка E («задовільно») виставляється, якщо знання й уміння студента в основному відповідають мінімальним критеріям: навчальний матеріал викладається на репродуктивному рівні, демонструється володіння предметною термінологією, теоретичні положення ілюструються прикладами, однак допускаються грубі помилки під час розкриття окремих теоретичних положень, неточності в розумінні та інтерпретації мовознавчих і педагогічних явищ, відчуються труднощі у використанні засвоєного в ході розв’язання практичних завдань, нездатність самостійно зробити висновки; недостатній рівень сформованості мовної й мовленнєвої культури.

• 35–49 балів – оцінка FX («незадовільно» з можливістю повторного складання екзамену чи заліку) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, відповідь має переважно фрагментарний і репродуктивний характер, не відображає засвоєння основних понять, містить суттєві помилки, невміння застосувати теоретичні положення під час розв’язання практичних завдань; низький рівень сформованості мовної культури.

• 1–34 бали – оцінка F («незадовільно» з обов’язковим повторним вивченням курсу) виставляється за незнання переважної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння

зорієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, незнання фундаментальних положень мовознавчих та методичної наук.

Під час оцінювання контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка «відмінно» ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

- «5» – 45-50 балів;
- «4» – 38-44 бали;
- «3» – 25-37 балів;
- «2» – 1-24 балів.

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Репродуктивний метод (конспектування монографій, методичних посібників, статей у фахових виданнях), частково-пошуковий метод (проблемні лекції, розв'язання проблемних завдань), метод вправ (проектування літературних завдань, моделювання навчальних ситуацій, створення конспектів занять із літературознавчих дисциплін та ін.), дослідницький метод (аналіз аспектичних методичних проблем та фрагментів занять і виховних заходів); інтерактивні імітаційні методи (рольові ігри, ситуативні завдання з використанням ІКТ) та ін.

11. Методичне забезпечення

1. Мхитарян О. Підвищення навчальних досягнень учнів з української літератури : монографія. Миколаїв : Іліон, 2014. 232 с.

2. Мхитарян О. Аналіз жанрово-стильових особливостей драматичних творів Івана Карпенка-Карого: теорія і практика навчання. Ідіостиль автора-творця: мовно-літературна парадигма : монографія / за ред. О. С. Філатової. Миколаїв : ФОП Швець В. М., 2018. С. 324–346.

3. Філологічні дослідження : методологія, інструментарій, організація, апробація : навч.-метод. посіб. / Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського ; заг. ред. О. С. Філатової. – Миколаїв : Іліон, 2015. – 101 с. (співавт.)

4. Мхитарян О. Д. Проблеми підготовки студентів-філологів до навчально-корекційної роботи в школі / О. Д. Мхитарян // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського : збірник наукових праць. – Випуск 1.39. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2012. – С. 192–195. – (Серія «Педагогічні науки»).

5. Мхитарян О. Д. Ідеї педагогіки добра й діалогу В. О. Сухомлинського в навчально-корекційній роботі вчителя літератури / О. Д. Мхитарян // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / за ред. О. Я. Савченко, О. В. Сухомлинської. – Випуск 1.47 (114). – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2014. – С. 189–193.

6. Мхитарян О. Д., Яременко С. А. Специфіка художнього моделювання образів-антиподів у «Казці про калинову сопілку» О. Забужко / О. Д. Мхитарян, С. А. Яременко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство) : зб. наук. пр. – Вип. 1 (15). – Квітень. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. – С. 101–104.

7. Мхитарян О. Д. Методичне забезпечення корегованого навчання літератури: проблеми й перспективи / О. Д. Мхитарян // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. – № 3 (50), вересень 2015. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. – С. 200–205.

8. Мхитарян О. Д. Оптимізація навчання літератури підлітків із низьким рівнем успішності / О. Д. Мхитарян // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. – № 4 (51), грудень 2015. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. – С. 129–135.

9. Мхитарян О. Д. Філософсько-літературознавчі аспекти розвитку читацьких здібностей учнів / О. Д. Мхитарян // ScienceRise. Педагогічна освіта. – 2015. – № 12/5 (17). – С. 53–60.

10. Мхитарян О., Головіна Т. Формування теоретико-літературної компетенції підлітків засобами ІКТ / О. Мхитарян, Т. Головіна // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. – № 1 (52), лютий 2016. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. – С. 108–113.

11. Мхитарян О. Д. Технологізація підготовки фахівців-філологів до корегованого навчання літератури / О. Д. Мхитарян // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. Ч. III : зб. наук. пр. – № 6 (303), жовтень 2016. – Старобільськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2016. – С. 152–160.

12. Мхитарян О., Кодрул О. Особливості підготовки студентів до корегованого навчання під час вивчення літературної байки в школі / О. Мхитарян, О. Кодрул // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. – № 4 (55), грудень 2016. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. –

С. 42–47.

13. Мхитарян О., Філь Д. Теоретичні аспекти підготовки студентів до навчально-корекційної роботи засобами вивчення сучасного фентезі. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. № 1 (56), лютий. – С. 229–234.

14. Мхитарян О., Смутченко І. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій на уроках літератури рідного краю. Текст. Контекст. Інтертекст : наук. ел. журнал / за ред. О. Філатової. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. Вип. 1. С. 5. URL : <http://text-intertext.in.ua>

15. Мхитарян О., Жмуркова В. «Виховання розуму і почуттів» під час формування в шестикласників аналітичних здібностей : (на прикладі вивчення творів А. Чехова). Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / за ред. Т. Степанової. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. Травень № 2 (57), С. 335–341.

16. Мхитарян О., Любенко О., Руденко К. Формування методичної компетенції майбутніх фахівців-філологів засобами ІКТ. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / за ред. Т. Степанової. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. № 1 (60), лютий. С. 211–217.

12.1. Рекомендована література

Базова

Підручники й методичні посібники

26. Баранов М., Ладыженская Т., Ипполитова Н., Ивченков Т. Методика преподавания русского языка. - М.: Просвещение, 1990.
27. Баранов М.Т., Ипполитова Н.А., Ладыженская Т.А., Львов М.Р. Методика преподавания русского языка в школе: Учебник для студентов высших учебных заведений (под ред. М.Т.Баранова). - М.: Издательский центр "Академия", 2000. - 368с.
28. Біляєв О., Мельничайко В., Пентилюк М. та ін. Методика вивчення української мови. Посібник для вчителів. - К.: Освіта, 1987.
29. Біляєв О. Сучасний урок української мови. - К.: Рад, школа. 1981.
30. Буслаев Ф. Преподавание отечественного языка. - М.: Просвещение, 1992.- 312 с.
31. Вікова психологія / за ред. Г'.С.Костюка. - Київ: Радянська школа, 1976.-269с.
32. Грибан Г., Кучерук О. Практикум з методики викладання української мови. - Київ: Кондор, 2003. 160 с
33. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - Київ: Ленвіт, 2000.-270 с.
34. Кучеренко Н. Дидактичний матеріал з рідної мови. Морфологія: Посібник для вчителя. - К.: Освіта, 1992.

- 35.Методика вивчення української мови в школі / О.М.Беляев, В.Я.Мельничайко, М.І.Пентилюк, Г.М.Передрій, Л.П.Рожило. - К.: Рад. школа, 1987. - 246 с.
- 36.Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. - К.: Вищ, школа, 1989.-439 с.
- 37.Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. МЛ.Пентилюк: Підручник для студентів-філологів. - К.: Ленвіт, 2000. - 264 с
- 38.Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М.І. Пентилюк: М.І. Пентилюк, СО. Караман, О.В. Караман та ін. - К.: Ленвіт, 2004. 400 с
- 39.Олійник І., Іваненко В., Рожило Л., Скорик О. Методика навчання рідної мови в середній школі. - К.: Вища школа, 1989.
- 40.Пентилюк М. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання: Методичний посібник для вчителя. - К.: Рута, 2000.
- 41.Пентилюк МЛ., Окуневич Т.Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навчальний посібник. - К.: Ленвіт, 2006.--134 с,
- 42.Потапенко О.І., Потапенко Г.і. Методика викладання української мови. Практикум: навч. посібник. - К.: Вища школа, 1992. - 126с.
- 43.Поташник М.М. Требования к современному уроку. Методическое пособие. - М.: Центр педагогического образования, 2008. -272 с.
- 44.Практикум з методики навчання української мови у загальноосвітніх закладах. Посібник для студентів пед. ун-тів та інститутів. - Київ: Ленвіт, 2003. - 302 с.
- 45.Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова. 5-12 класи. - К.: Ірпінь, 2005. - 176 с
- 46.Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Української мова. - 5-11 класи. - К.: Ленвіт, 2003. - 302 с
- 47.Текучев А. Методика русского языка в средней школе. - Москва: Просвещение, 1980. - 414 с.
- 48.Технологія сучасного уроку мови / За ред. Н.Остапенко. - Черкаси, 1999.-128 с.
- 49.Українська мова і література. Програми факультативних та спеціальних курсів: 7-11 класи. - К.: Ред. журн. "Дивослово", 2007. - 252 с.
- 50.Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. - 2-ге вид., перероб і доп. - К.: Знання-Пресс, 2002. - С. 54-73.

Словники і довідникова література

7. Азимов Э., Щукин А. Словарь методических терминов. - Санкт-Петербург, 1999.-151 с.
8. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. - М.: КомКнига,2005.-576с.
9. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. - Київ, і 994.-245 с.
- 10.Гончаренко С. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь, 1997.-374 с.

- 11.Краткий психологический словарь / Ред. -сосі. Л. Карпенко; под, общ. ред. А. Петровского, М. Ярошевского. - 2-е изд., расш. и доп. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. - 512 с.
- 12.Кочан І.Н., Захлюпана Н.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. - Львів, 2002.
- 16.Львов М.Словарь-справочник по методике русского языка. - Москва, 1988.
- 17.Педагогическая энциклопедия. Т 4. - М.: Советская энциклопедия, 1968.-856с.
- 18.Педагогическое речеведение. Словарь-справочник. - Изд. 2-е./ Под ред. Т.А. Ладыженской и А.К. Михальской / - М.: Флинта, Наука, 1998.-312 с.
- 19.Словник-довідник з української лінгводидактики / за заг. ред. М. Пентиліук І. - Київ: Ленвіт, 2003.
- 20.Стріха А.Д., Гуревич А.Ю. Цікава граматики. - К., 1991.
- 21.Струганець Л.В. Культура мови. Словник термінів. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2000. - 88 с.
- 22.Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови. - Тернопіль: Астон, 2003.
- 23.Єрмоленко С.Я., Бибик СП., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів /за ред. С.Я.Єрмоленко / - Київ: Либідь, 2001. - 224 с
- 24.Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), Зяблюк М.П. та ін. 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Вид-во "Укр. енцикл." ім. М.П. Бажана, 2004. - 824 с

Допоміжна

Навчально-методична література

3. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении. Учебное пособие для студентов педагогических институтов / Под. ред.Г.И. Шукшиной. - М.: Просвещение, 1984.
4. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. - М.: Просвещение, 1985.
9. Бабанский Ю. Методы обучения // Педагогика. - М., 1983.
- 10.Білоусенко П., Явір В. Проблемно-ситуативні завдання па уроках рідної мови. - К.: Освіта, 1990.
- 11.Білоусенко П. Мовознавчі студії в школі. - Запоріжжя, 2000.
- 12.Біляєв О. Концепція інтенсивного навчання мови. // Українська мова і література в школі. - 1991. - №6. – С. 26-30.
- 13.Біляєв О.М., Симоненкова Л., Скуратівський Л.В., І Мелехова Г.Т. Навчання української мови в. 10-11 класах: Посібник для вчителя. - К: Освіта, 1998.-143 с
- 14.Біляєв О. Проблема методів у навчанні мови // Українська мова і література в школі. - 1980. - №10. - С.57-67.
9. Біляєв О., Скуратівський Л., Симоненкова Л., Шелехова Г., Пашковська

Н. та ін. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. - 1996. - № 1. - С. 16-21.

10. Біляєв О.М., Вашуленко М.С., Плахотник В.М. Концепція мовної освіти в Україні // Рідна школа. - 1994. - № 9. - С.71-73.

21.Бондаревский В.Б. Воспитание интереса к знаниям и потребности к самообразованию: Книга для учителя. - М.: Просвещение, 1985.

22.Бугайчук Ф. Диференційоване навчання як ефективний спосіб активізації пізнавальної діяльності (3 практики роботи) // УМЛШ. -2000.-№6.-С.14.

23.Вопросы психологии познавательной деятельности школьников и студентов. - Москва, 1988.

24.Выготский Л. Мышление и речь. Избранные психологические исследования. - М.: Высшая школа, 1956.-230 с.

25.Выготский Л. Мышление и речь. - М.: Лабиринт, 1996. - 416 с.

26.Выготский Л. Педагогическая психология. - Москва, 1991. - 479 с.

27.Гончарук П.А. Психологія навчання. - К., 1985.

28.Глазова О.П. Українська мова. Матеріали до уроків. Посібник для вчителя. - Харків: Ранок, 2000.

29.Глухова Г.А. Позакласна робота як засіб піднесення ефективності уроку.- К., 2004.

30.Гордєєва Л.М. Українська мова. Плани-конспекти уроків. 6 клас. 2-е вид. - Харків, 2002.

30.Грипас Н. Робота над текстом на уроках мови в 4-6 класах. - К.: Рад. школа, 1989.

31.Гурло І. Види розбору на уроках мови у 5-11 кл. // Урок української мови. - 1999 - № 7-8.

32.Дайри Н.Г. Основное усвоить на уроке. - Книга для учителя. - М.: Просвещение, 1987.

33.Державна національна програма "Освіта / XXI століття" / - К.: Райдуга, 1994. -62 с

34.Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Освітня галузь "Мови і літератури"// Дивослово. - 2004. - № 4. - С.76-81.

35.Десятченко Н. Моделі сучасних уроків і / Завуч. - 2002. - № 35. - С.5.

36.Дидактика средней школы / Под ред. М.Н.Скаткина. - М., 1980.

37.Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів. —К.: Академ видав, 2004. - 352 с

38.Донченко Т.К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. - К., 1995.

40.Дороз В. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення української мови // Дивослово. - 2005. - № 10.

41.Дубравська Д.М.Основи психології: Навчальний посібник. -Львів: Світ, 2001. - 280 с

42.Духовна М.М. Технічні засоби навчання. - К., 1982.

43.Єрмоленко С, Мацько Л. Педогогічно-виховна концепція вивчення української (державної) мови // Дивослово. - 1994. - № 7. - С.28-33.

- 44.Житник Б. Методичний поради́ник: форми і методи навчання. - К., 2005.-124 с.
- 45.Зельманова Л.М. Наглядность в преподавании рус. Языка. - М., 1984.
- 46.Златів Л.М., Бондарчук Т.М. Уроки рідної мови. 5 клас. - Книга для вчителя. - Тернопіль, 2003.
- 47.Капинос В. Оценка речевых умений // Русский язык в школе. -1988. - №1-С.29-38.
- 48.Конаржевский Ю.А. Анализ урока. - М., 2003.
- 49.Копитіна І.В. Українська мова у визначеннях, таблицях і схемах. — Х.: Вид.Танок, 2002.
- 40.Кулінська Л.П. Екранна і звукова наочність на уроках української мови. - К., 1986.
- 51.Лернер И. Дидактическая система методов обучения. - М.: Знание, 1976. - 64 с.
- 52.Лернер И. Дидактические основы методов обучения. М.: Педагогика, 1981.- 185 с.
- 53.Маркова А. Психология усвоения языка как средства общения. - Москва, 1974.
- 54.Маслова В.А. Когнитивная лингвистика: Учебное пособие. - Минск: "Тетрасистемс", 2005. - 256с.
- 55.Матюшкин А. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. - М.: Просвещение, 1972. - 143с.
- 56.Махмутов М. Современный урок. - М.: Педагогика, 1985. - 243с.
- 57.Махмудов М.И. Проблемное обучение. - М.: Педагогика, 1975.
- 58.Машбиц Е.И. Психологические основы управления учебной деятельностью. - Київ, 1984.
- 59.Мельничайко В. та ін. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. - К.: Рад. школа, 1982. - 160 с
- 60.Мельничайко В. Лінгвістика тексту в шкільному курсі рідної мови. - К.: Рад. школа, 1986.
51. Мельничайко В. Творчі роботи на уроках рідної мови. - К.: Рад. школа, 1984.
- 71.Менчинская М.А. Психология усвоения понятий. - Москва: Известия АПН РСРСР. - Т. 28., 1950. - С.3-16.
- 72.Міжпредметні зв'язки в навчанні мови // О. Біляєв, В.Мельничайко, М.Пентилюк та ін.: Посібник для вчителів. - К.: Перун, 1987.- С.62-77.
- 73.Мамот Л.М. Гпроблемно-пошукові методи навчання в школі. — К., 1985.
- 74.Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХІ ст.: Проект // Освіта України. - 2001. - № 29. – С.4-6.
- 75.Національна система виховання: Концепція. - К.: 1991.
- 76.Нестандартні уроки з української мови та літератури. Вид. 2 / упорядн. О.М.Чхайло. - Х.: Вид. група "Основа", 2007. - 208 с
- 77.Онкович Г. Українознавство і лінгводидактика. - Київ: "Логос", 1997.- 108 с.
- 78.Освітні технології / За заг. ред. О.М.Пехоти. - К.: "А.С.К.", 2001. -255 с.

- 79.Островерхова Н.М. Аналіз уроку: концепції, методики, технології. - К.,2003.
- 80.Павлов В.А.Работа над лингвистическими терминами в 4-6 классах как средство развития речи учащихся. - Рязань, 1987. - 88 с.
- 81.Палей И.Р. Применение определений, правил и терминов в школьном преподавании грамматики // Очерки по методике русского языка. - Москва: Просвещение. 1965. - С.157-177.
- 82.Пашковская П. Лингводидактические методы обучения русскому языку. Пособие для учителя. - К.: Рад. школа, 1996. - 192 с.
- 83.Педагогічні інновації у сучасній школі: Науково-методичний збірник. - К.: Освіта, 1994.
- 84.Пентилюк М. Комунікативне спрямування у навчанні рідної мови // Сучасні аспекти педагогічного процесу. - Вип.І.- Херсон, 1995. - С.6-10.
- 85.Пентилюк М.І., Окуневич Т.Г. Сучасний урок української мови. - Х.: Вид. група "Основа", 2007. - 176 с
- 86.Пентилюк М. І. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання. - К.: Рута, 2000. - 128 с
- 87.Передрій Г. Про цікаві завдання й ігрові форми роботи з української мови. - К., 2003.
- 88.Петруня М. Дидактичний матеріал з мови (5-11 класи) // Дивослово. - 1998. - № 3-4.
- 89.Підласий І.П. Як підготувати ефективний урок: Книга для вчителя. - К.: Радянська школа, 1989.
- 87.Пометун О., Пироженко Л.Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник. - К., 2004.
- 88.Потиха З., Розенталь Д. Лингвистические словари и работа с ними в школе: Пособие для учителя. - Москва: Просвещение, 1987. - 128 с.
- 89.Сердобинцев Н.Л. Лингвистические термины и изучение их в школе // Исследования по лексике и фразеологии русского языка и методике их изучения. - Саратов, 1965. - С.3-7.
- 90.Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. - Харків: Основа, 2003. - 80 с.
- 91.Скуратівський Л. Пізнавальні завдання з рідної мови. - К.: Рад.школа, 1987.
- 92.Стельмахович М.. Етнопедагогічні основи методики рідної мови // Українська мова і література в школі. - 1993. -№ 5-6. - С.19-23.
- 93.Стріха Л. Цікава граматики: Посібник для вчителя. - К.: Рад.школа, 1991.
- 94.Турло І. Види розбору на уроках мови у 5-11 кл // Урок української. - 1999. - № 7-8.
- 95.Федоренко Л. Принципы обучения русскому языку. - Москва, 1973.
- 96.Форми навчання в школі / за ред. ЮЛ. Малеваного. - К.: Освіта, 1992.
- 97.Фрумкина Р.М. Психолінгвістика. - М., 2003. - 320 с
- 98.Цимбалюк В.І. Літературно-мовний кабінет у школі. - К., 1976.
- 99.Шанский Н.М. Русская лингводидактика и языкознание// Русский язык в школе. - 1976. -№ 6.
- 100.Шкільник Проблемний підхід до вивчення частин мови. - К., 1981.
- 101.Яворська С. Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови

- в середній школі: У 2-х кн. / за ред. А.П. Загнітка. - Слов'янськ: ПГІ "Канцлер", 2004. - Книга I (XVI ст. - 20-ті роки ХХ ст.). - 250 с.
102. Яворська С.Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови в середній школі: У 2-х кн. / за ред. А.П. Загнітка. - Слов'янськ: ГІН "Канцлер", 2004. - Книга II (30-90-ті роки ХХ ст.). - 187 с.

12.2. Рекомендована література

Базова

8. Гончаренко С. У. Методика як наука / С. У. Гончаренко. – Хмельницький : ХГПК, 2000. – 30 с.
9. Наукові основи методики літератури : навч.-метод. посіб. / за ред. д-ра пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України Н. Й. Волошиної. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
10. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти / Є. А. Пасічник. – К. : Ленвіт, 2000. – 384 с.
11. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. для студентів-філологів / А. Л. Ситченко. – Київ : Ленвіт, 2011. – 291 с.
12. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу : монографія / А. Л. Ситченко. – Київ : Ленвіт, 2004. – 304 с.
13. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі / Б. І. Степанишин. – К. : Проза, 1995. – 256 с.
14. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі : екзистенціально-діалогічна концепція : монографія / Г. Л. Токмань. – К. : Міленіум, 2002. – 320 с.

Допоміжна

1. Абасов З.А. Ученик как субъект педагогической технологии // Школьные технологии. – 2001. – № 2. – С. 39-44.
2. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Рад. школа, 1981. – 206 с.
3. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения. (Общедидактический аспект). – М.: Педагогика, 1977. – 256 с.
4. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса (Методические основы). – М.: Просвещение, 1982. – 192 с.
5. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.
6. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Наук.-метод. посіб. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
7. Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф. Навчання і виховання засобами літератури. – К.: Рад. школа, 1973. – 176 с.
8. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). – Харків: "Скорпіон", 2000. – 120 с.

9. Вессель Н.Х. Очерки об общем образовании и системе народного образования в России – М.: Учпедгиз, 1959. – 320 с.

10. Вивчення прозових творів української літератури в середній школі: Посіб. для вчителів 8–10 класів / Упоряд. і відп. ред. канд. філол. наук Н.І.Падалка. – К.: Рад. школа, 1958. – 276 с.

11. Водовозов В.И. Избранные педагогические сочинения. / Сост. В.С. Аранский. – М.: Педагогика, 1986. – 480 с.

12. Волинський П.К. і Снежкова Л.П. Методика літературного читання в 5–7 класах. – К.: Рад. школа, 1940. – 176 с.

13. Волошина Н.Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури. – К.: Рад. школа, 1985. – 102 с.

14. Волошина Н. Про державні стандарти базової і повної середньої освіти учнів з української та зарубіжної літератур // Українська література в загальноосвітній школі. – 2004. – № 4. – С. 2-3.

15. Волошина Н.Й. Уроки позакласного читання в старших класах. – К.: Рад. школа, 1988. – 174 с.

16. Волошина Н. Якість освіти і перспективні педагогічні технології // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 9. – С. 2-3.

17. Волощук Е., Бегун Б. ТЕХНЭ МАЙЕВТИКЭ: Теорія і практика аналізу літературного произведения // Тема. – 1997. – № 1–2. – 248 с.

18. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. Олександра Галича. – К.: Либідь, 2001. – 488 с.

19. Гершунский Б.С. Философия образования.– М.: Моск. психолого-социальный ин-т, Флинта, 1998. – 432 с.

20. Гиршман М.М. Литературное произведение: Теория и практика анализа. – М.: Высшая школа, 1991. – 160 с.

21. Гладишев В.В. Теорія і практика вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури: Монографія. – Миколаїв: Вид-во „Ліон”, 2006. – 372 с.

22. Голубков В. Методика преподавания литературы. – М.: Учпедгиз, 1962. – 495 с.

23. Гончаренко С.У. Методика як наука. – Хмельницький: Вид-во ХГПК, 2000. – 30 с.

24. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

25. Громцева А.К. Формирование у школьников готовности к самообразованию. – М.: Просвещение, 1983. – 144 с.

26. Гуковский Г.А. Изучение литературного произведения в школе: Методологические очерки о методике. – Тула: Автограф, 2000. – 224 с.

27. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. – К.: КНТ, 2004. – 88с.

28. Драч О.В. Зошити для „розбору” літературного твору. Досвід І. І.Огієнка в сучасній школі // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1997. – № 1. – С. 5-6.

29. Жила С.О. Теорія і практика вивчення української літератури у

взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи: Монографія. – Чернігів: РВК „Деснянська правда”, 2004. – 360 с.

30. Зборовська Н.В. Психологія і літературознавство: Посіб. – К.: „Академвидав”, 2003.–392 с.

31. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А.Зязюна /. – К.: „Віпол”, 2000. – С. 18.

32. ...І вічна таїна слова: Аналіз великого епічного твору: Посіб. для вчителя / В.П.Марко, Г.Д.Клочек., В.Є.Панченко та ін.; Відп. ред. В.П.Марко. – К.: Рад. школа, 1990. – 205 с.

33. Ильин Е.Н. Герой нашего урока. – М – Педагогика, 1991. – 288 с.

34. Кан-Калик В.А., Хазан В.И. Психолого-педагогические основы преподавания литературы в школе. – М.: Просвещение, 1988. – 255 с.

35. Кларин М.Н. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии (Анализ зарубежного опыта). – Рига: НПЦ «Эксперимент», 1998. – 180 с.

36. Клименко Ж.В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи: Монографія. – К.: НПУ імені М.Драгоманова, 2006. – 340 с.

37. Клочек Г. Вища літературна освіта в контексті Болонського процесу. – Дивослово. – 2006. – № 1. – С. 2-6.

Клочек Г. Сучасна шкільна мовно-літературна освіта, спроба системного аналізу // Дивослово. – 2002. – № 4. – С. 26-32.

38. Ковбасенко Ю.І. Від програм „змісту” до програм „змісту і результату” (Про теоретико-методологічні засади вивчення зарубіжної літератури у 12-річній школі) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2005.– № 7. – С. 8-13.

39. Кольванова С.В. Конструирование урока литературы с использованием компьютерных технологий // Мир образования – образование в мире: Научно-методический журнал. – Воронеж: «Воронеж». – 2004. – № 2. – С. 196-201.

40. Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И.Г. Пед. наследие / Сост. В.М.Кларин, А. Н. Джуринский – М.: Педагогика. 1988. – 416 с.

41. Концепція літературної освіти в 12-річній загальноосвітній школі (Проект) Основна і старша школа / Підг. Волошина Н.Й., Симакова Л.А., Фасоля А.М., Шевченко З.О. // Дивослово. – 2002. – № 4. – С. 59-65.

42. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л.М. Проколієнко; Упоряд. В.В. Андрієвська, Г.О. Балл, О.Т. Губко, О.В. Проскура. – К.: Рад. школа, 1989. – 608 с.

43. Краснова Л.В. Интерпретация художественного произведения // Русский язык и литература в учебных заведениях.–2001.–№4.–С. 17-19. –№5.–С. 10-14.

44. Критерії оцінювання навчальних здобутків учнів / Укл. Волошина Н.Й., Волощук Є.В., Дорофєєва Н.Г., Шинкарук Н.І. // Українська література в загальноосвітній школі. – 2001. – № 4. – С. 5-6.

45. Кудряшев Н.И. Взаимосвязь методов обучения на уроках литературы: Пособ. для учителя. – М.: Просвещение, 1981. – 190 с.
46. Ладоня І.О., Злотник Й.С. Позакласне читання в 5-8 класах. – К.: Рад. школа, 1966. – 148 с.
47. Левина М.М. Технологии профессионального педагогического образования: Учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Изд. центр «Академия», 2001. – 272 с.
48. Лернер И.Я. Внимание технологии обучения // Сов. педагогика. – 1990 – № 3. – С. 139-141.
49. Лісовський А. Вивчення художнього твору в його літературно-естетичній цілісності // Українська мова і література в школі. – 2001. – № 5. – С. 20-23.
50. Лісовський А. Морфологія художності твору і вивчення літератури в школі. – Житомир: Полісся, 2004. – 130 с.
51. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. – К.: ВЦ "Академія", 1997 – 752 с.
52. Ломонос Є.О. Позакласне читання у 4-7 класах. – К.: Рад. школа, 1983. – 133 с.
53. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: Навч. посібник. – К.: Центр „Магістр-S” Творчої спілки вчителів України, 1996. – 256с.
54. Мазуркевич О.Р. Метод і творчість: Удосконалення методів вивчення української літератури в процесі їх розвитку і творчого застосування. – К.: Рад. школа, 1973. – 255 с.
55. Мазуркевич О.Р. Нариси з історії методики викладання української літератури. – К.: Рад. школа. 1962. – 375 с.
56. Маймин Е.А., Слинина Э.В. Теория и практика литературного анализа: Пособ. для студ. пед. ин-тов. – / М.: Просвещение, 1984. – 160 с.
57. Маранцман В.Г. и Чирковская Т.В. Проблемное изучение литературного произведения в школе. – М.: Просвещение, 1977. – 206 с.
58. Марко В. Основи аналізу літературного твору: Навч.-метод. посіб. для студ. і вчителів. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В.Винниченка, 2003. – 32 с.
59. Мірошникова І.О. Шляхи аналізу художнього тексту: класифікація, стисла характеристика (У сучасному літературознавстві) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2001. – № 5. – С. 17-
60. Мірошниченко Л.Ф. Методика викладання світ. літ. в серед. навч. закл-х. Підр. для студ.-філ-гів. – К.: Ленвіт, 2000. – 240 с.
61. Мірошниченко Л.Ф., Мірошникова Н.О. Шляхи аналізу художнього тексту: класифікація, стисла характеристика (У шкільній практиці. У сучасному літературознавстві) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України.–2001.–№ 5.–С. 15-17.
62. Молдавская Н.Д. Литературное развитие школьников в процессе обучения. – М.: Педагогика, 1976. – 224 с.
63. Мхитарян О. Деякі причини слабкої успішності учнів на уроках літератури // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. – №5. – С.

28-33.

64. Мхитарян О. Подолання слабкої успішності учнів під час вивчення літератури // Науковий вісник Миколаївського державного університету. – Випуск 12. Педагогічні науки: Збірник наукових праць. – Т. 2. – Миколаїв: МДУ, 2006. – С. 140-150.

65. Мхитарян О. Деякі психологічні передумови розвитку літературних знань і вмінь слабовстигаючих учнів 5-7 класів // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – №12. – С. 14-17.

66. Мхитарян О. Методична модель розвитку навчальних досягнень в учнів з низьким рівнем літературних знань і вмінь // Українська література в загальноосвітній школі. – 2010. – № 11. – С. 7-13.

67. Мхитарян О. Ефективність експериментального навчання учнів 5-6 класів з низьким рівнем успішності // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – № 3. – С. .

68. Мхитарян О. Підвищення навчальних досягнень учнів з української літератури : монографія / Ольга Мхитарян. – Миколаїв : Іліон, 2014. – 232 с.

69. Наєнко М. Українське літературознавство: Школи, напрями, тенденції. – К.: ВЦ "Академія", 1997. – 320 с.

70. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті: Проект. – К.: Видавництво „Шкільний світ”, 2001. – Липень. – 16 с.

71. Неділько В.Я. Методика викладання української літератури в середній школі. – К.: Вища школа, 1978. – 248 с.

72. Никифорова О.И. Восприятие художественной литературы школьниками. – М.: Учпедгиз, 1959. – 206 с.

73. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров; Под ред. Е.С.Полат. – М.: Изд. центр "Академия", 2002. – 272 с.

74. Нові імена в програмі з української літератури: Посіб для вчителя / Упоряд. В. Я. Неділько. – К.: Освіта, 1993. – 351 с.

75. Онищук В.О. Функції і структура методів формування в учнів навичок і вмінь. – К.: Рад. школа, 1978. – 159 с.

76. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.

77. Острогорский А.Н. О влиянии умственного развития на нравственное воспитание // Избр. пед. соч. / Сост. М.Г.Данильченко. – М.: Педагогика, 1985. – С. 18-41.

78. Падалка Н.І., Цимбалюк В.І. Вивчення драматичних творів: Посіб. для вчителів. –К.: Рад. школа, 1984. – 160с.

79. Паламарчук В.Ф. Техне інтелектус (технологія інтелектуальної діяльності учнів): Посіб. для вчителів. – К., 1999. – 92с.

80. Паламарчук В.Ф. Школа учит мыслить: Пособ. для учителей. – М.: Просвещение, 1979. – 144 с.

81. Паламарчук В.Ф. Як виростити інтелектуала: Посіб. для вчителів і

керівників шкіл. – Тернопіль: "Навчальна книга – Богдан", 2000. – 152 с.

82. Пастушенко Н.М., Пастушенко Р.Я. Діагностування навченості. Гуманітарні дисципліни. – Львів: ВНТЛ, 2000. – 130 с.

83. Пахаренко В. Аналіз художнього твору // Українська мова і література в школі. – 1999. – № 3. – С. 28-30.

84. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.; За ред. І.А.Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.

85. Підласий П.І. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів: Навч. посіб. (Трансформація гуманітарної освіти в Україні). –К.:Україна,1998. –343 с.

86. Плигин А.А. Личностно-ориентированное образование: история и практика: Моногр. – М.: «КСП+», 2003.–432 с.

87. Поташник М.М. Требования к современному уроку. Методическое пособие. – М.: Центр педагогического образования, 2008. – 272 с.

88. Потебня А.А. Теоретическая поэтика. – М.: Высш. школа, 1990. – 344 с. (Классика литературной науки).

89. „Прагнемо виховати людину-творця” (Ексклюзивне інтерв’ю доктора педагогічних наук, професора, члена-коресподента АПН України Н.Й. Волошиної) // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 5. – С. 4-6.

90. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська література. 5-12 класи. – К.: Перун, 2005. – 201 с.

91. Психологія: Підр. для пед. вузів / За ред. проф. Г.С. Костюка – 3-є вид., доп. – К.: Рад. школа, 1968. – 572 с.

92. Рева Г.С. Вивчення прози в середній школі: Посіб. для вчителів. – К.: Рад. школа, 1965. – 101 с.

93. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості. – К.: ІЗМН, 1996. – 236 с.

94. Рыбак Л.А. Образное мышление и урок литературы. – М.: Просвещение, 1966. – 203 с.

95. Рыбникова М.А. Очерки по методике литературного чтения: Пособ. для учителя. – 4-е изд., испр. – М : Просвещение, 1985 – 288 с.

96. Сафонова А.М. Воспитание читательских навыков: Пособ. для учителя. – К.: Рад. школа, 1983. – 167 с.

97. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

98. Сисоєва С. Вектор розвитку особистості у постіндустріальному суспільстві // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2001. – Вип. 1. – С. 32–39.

99. Ситченко А.Л. Від героя до автора: Посібник для вчителів. – Тернопіль, 1993. – 192 с.

100. Ситченко А.Л., Огренич Н.М. Аналіз епічного твору в 5-у класі: Посібник для вчителів. – К.: Ленвіт, 2007. – 96 с.

101. Ситченко А.Л. Аналіз образу-персонажа епічного твору: педагогічна

технологія // Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – С. 228-237.

102. Ситченко А.Л., Шуляр В.І., Гладишев В.В. Методика викладання літератури: Термінологічний словник / За ред. проф. А.Л. Ситченка. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2008. – 132 с.

103. Ситченко А.Л. „Як фенікс, встане рідний край – країна вільних господарів!” (Формування української ментальності в процесі вивчення творчості Спиридона Черкасенка) // Ми є. Були. І будемо ми! Виховання національної самосвідомості учнів засобами художньої літератури: Навч.-метод. посіб. / За ред. Н.Й. Волошиної. – К.: Ленвіт, 2003. – С. 170-185.

104. Совершенствование преподавания литературы в школе: Пособ. для учителя / Г.И.Беленький, Ю.И.Лысый, Н.Л.Крупина и др.; Под ред. Г.И. Беленького – М.: Просвещение, 1986. – 191с.

105. Стоюнин В.Я. Избранные педагогические сочинения. / Сост. Г.Г.Савенок. – М.: Педагогика, 1991. – 368 с.

106. Сухомлинський В.О. Про розумове виховання // Вибр. твори: В 5-ти т. – Т.4. – К.: Рад. школа, 1977. – С. 206-300.

107. Талызина Н. Ф. Теория поэтапного формирования умственных действий и проблема развития мышления / Сов. педагогика – 1967 . – № 1. – С. 28-32.

108. Тесля О.Ф. Як навчити учнів писати твори. – К.: Рад. школа, 1968. – 141 с.

109. Українська література. Імена і долі письменників: Метод. поради. В 3-х ч. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.. Бібліотека українця, 2000. – 344 с.

110. Українська література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською і російською мовами навчання. 5–11 класи / Підгот. в Ін-ті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України // Українська мова та література. – 2002. – Липень. – № 27-28.

111. Фролова К.П. Аналіз художнього твору. Деякі методи вивчення тексту художнього твору: Посіб. для вчителів. –К.: Рад. школа, 1975. – 175 с.

112. Хуторской А.В. Современная дидактика: Учебник для вузов. – СПб: Питер, 2001. – 544 с. (Серия «Учебник нового века»).

113. Цимбалюк В.І. Як навчити учнів писати твори. – К.: Рад. школа, 1973. – 1973. – 160 с.

114. Цимбалюк В.І. Письмові творчі роботи з української літератури у 8-10 класах. – К.: Рад. школа, 1981. – 125 с.

115. Шевченко С.Д. Школьный урок: как научить каждого. – М.: Просвещение, 1991. – 175 с. (Мастерство учителя: идеи, советы, предложения).

119. Якиманская И.С. Технология личностно-ориентированного обучения в современной школе. – М.: Сентябрь, 2000. – 176 с.

120. Яценко Т. О. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : монографія / Таміла Яценко. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 360 с.

Електронні ресурси

Електронні бібліотеки

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського ([http:// www.nbuv.gov.ua/eb](http://www.nbuv.gov.ua/eb)) – найбільше зібрання книг, журналів, видань, карт, нот, образотворчих матеріалів, рукописів, стародруків, газет, документів на нетрадиційних носіях інформації;

Літературна Інтернет-бібліотека школяра (<http://litbook.by.ru>) – зібрання творів української та зарубіжної літератури, біографії письменників, реферати, корисна інформація;

Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>) – систематизована бібліотека за розділами: суспільні науки, політика, економіка, історія, культура, біографії, релігія, теологія, права людини;

Український центр (<http://www.ukrcenter.com>) – твори українських і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови та літератури);

Бібліотека Мережі української літератури (<http://www.ukrlib.com.ua>) – біографії та твори українських письменників, реферати, творчі роботи.

Довідкові та методичні сайти

Лінгвістичний портал (<http://proling.com>) – частотні словники української мови, онлайнвий українсько-російський перекладач для текстів „Плай-Online” та електронний словник української та російської мов „Уліс OnLine”;

Словники України (<http://www.webber.net.ua/NEWDICT>) – делмверсія повномасштабного українського електронного словника, записаного на компакт-диск (152 тис. слів);

Українська мова (<http://www.ussr.to/ALL/tishkovets>) – довідник з української мови.

Періодика для словесника

„Педагогічна преса” (<http://www.ped-prensa.kiev.ua>) – інструктивно-методична інформація Міністерства освіти і науки України, яка розміщена у фахових журналах, часописах видавництва, фактологічний літературознавчий і лінгвістичний матеріал тощо;

журнал „Дивослово” (E-mail:dyvoslovo@ukr.net) – актуальні методичні матеріали українському словесникові перспективного спрямування;

журнал „Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах” (www.ped-prensa.kiev.ua) – відкриті уроки, методика на кожен день, наука – школі, поетична сторінка й сучасна проза – все для вчителя-україніста;

„Книжковий кур’єр” (www.book-courier.com.ua), *„Книжник-ревію”* (www.elitprofi.com.ua/gazeta), *„Критика”* (www.krytyka.kiev.ua) – літературно-критичні матеріали й тексти художніх творів;

Академ-Прес (<http://www.academpres.kiev.ua>) – ресурс для науковця, вчителя-словесника, студента, учня-читача.

Сайт Науково-методичного центру м. Миколаєва – slovo-divo.ucoz.ua

- <http://moodle.mnu.mk.ua/course/category.php?id=102>;
- library@mdu.edu.ua;
- <http://mehmat.mnu.mk.ua/splfp11>;
- <http://www.mdu.edu.ua/>;
- www.urok-online.com.ua;
- <http://mon.gov.ua>;
- www.psyh.kiev.ua.

13.1. Інформаційні ресурси

- Грибан Г., Кучерук О. Практикум з методики викладання української мови. – Київ : Кондор, 2003. – 160 с. – 25 примірників.
- Караман С. Методика навчання української мови в гімназії : навч. посіб. для студентів вищих закладів освіти. – Київ : Ленвіт, 2000. – 270 с. – 22 примірники.
- Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М. І. Пентилюк : підручник для студентів-філологів. – К. : Ленвіт, 2000. – 264 с. – 30 примірників.
- Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М. І. Пентилюк : М. І. Пентилюк, С. О. Караман, О. В. Караман та ін. – К. : Ленвіт, 2004. – 400 с. – 25 примірників.
- Методика навчання української мови : поточний та модульний контроль. Тести. Контрольні роботи : навч.-метод. посіб. / М. І. Пентилюк, Т. Г. Окуневич, Н. С. Бородіна та ін. – К. : Ленвіт, 2012. – 231 с. – 25 примірників.
- Пентилюк М. І., Окуневич Т. Г. Методика української мови у таблицях і схемах : навч. посіб. – К. : Ленвіт, 2010. – 134 с. – 30 примірників.
- Потапенко О. І., Потапенко Г. І. Методика викладання української мови. Практикум : навч. посіб. – К. : Вища школа, 1992. – 126 с. – 45 примірників.
- Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах : модульний курс : посібник для студентів пед. університетів та інститутів / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2011. – 366 с. – 30 екз.
- Технологія сучасного уроку мови / За ред. Н. Остапенко. – Черкаси, 1999. – 128 с. – 20 примірників.

13.2. Інформаційні ресурси

1. Наукові основи методики літератури : навч.-метод. посіб. / за ред. д-ра пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України Н. Й. Волошиної. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с. – **98 екз.**

2. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти / Є. А. Пасічник. – К. : Ленвіт, 2000. – 384 с. – **94 екз.**
3. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. для студентів-філологів / А. Л. Ситченко. – Київ : Ленвіт, 2011. – 291 с. – **10 екз.**
4. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі / Б. І. Степанишин. – К. : Проза, 1995. – 256 с. – **3 екз.**